

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנינים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון זרע שמשון המבואר

פרשת קרח
אותיות א • ב

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר השבוע 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידנו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובדאי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים וחי' שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותינו הקדושים, בדאי לא על רבינו הקדוש וז"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהא לטי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבינו, אא ממנו שמיציאם לדינו כברי שנוכל לתקנם ולשלכם במהירות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשֶׁת קֶרַח

א

וַיִּקַּח קֶרַח' (במדבר טז, א), אִיתָא בְּמִדְבָּרֵשׁ (במד"ר יח, ג) וּבִפְרוּשׁ רַש"י, שְׁקֶרַח חֵלֶק עַל צִיצִית וּמִזְוָה. טְלִית שֶׁל שְׂאֵר מִיָּנִים, חוּט אֶחָד

פסוק 'ויקח קרח', פרש"י שחלק על ציצית ומזוזה ונתקנא על נשיאותו וכו'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵד

א

פרטי מצוות ציצית ומזוזה אינם תלויים בטעמיהם שנדמוזו בתורה וכן מינוי הנשיאים אינו לפי סדרת בני אדם

ציצית. ומחמת טענה זו, לגלג על מצות ציצית.

וְכֵן בְּמִזְוָה, שאל קורח את משה, על בית שהוא מלא בספרי תורה, אם הוא חייב במזוזה או פטור. והשיבו שחייב במזוזה. ולגלג קורח וטען קל וחומר, אם בית שאין בו שום ספר תורה, מזוזה שכתובים בה רק שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת שבתורה, פרשת 'שמע' ופרשת 'והיה אם שמוע', פּוֹטְרוֹת אוֹתָהּ, אם כן, בֵּית שֶׁהוּא מָלֵא סִפְרִים וְכוּ', שבכל ספר וספר כתובים כל פרשיות התורה, מכל שכן שלא יצטרכו לקבוע בה מזוזה. ומחמת סברא זו, לגלג קורח גם על מצות מזוזה.²

על הפסוק **וַיִּקַּח קֶרַח' (במדבר טז, א),¹ אִיתָא בְּמִדְבָּרֵשׁ (במד"ר יח, ג),² וּבִפְרוּשׁ רַש"י, שְׁקֶרַח חֵלֶק עַל מִצְוֹת צִיצִית וְעַל מִצְוֹת מִזְוָה, וטען שהקב"ה לא צוה עליהם, אלא משה המציא אותם מדעתו. ששאל את משה רבינו, האם טלית העשויה כולה מחוטים הצבועים בצבע תכלת, חייבת בציצית או פטורה, והשיבו שחייבת בציצית. ולגלג עליו קורח וטען שיש לומר קל וחומר, אם טְלִית שֶׁל שְׂאֵר מִיָּנִים - שאינם צבועים תכלת, חוּט אֶחָד של תכלת פּוֹטְרָה, אם כן, טלית זו שְׁעֲשׂוּיָה בָּלָה תְּכֵלֶת, וכי לא תִּפְטָר אֶת עֲצָמָהּ, ולא יצטרכו להטיל בה**

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

א. לשון הפסוק, **וַיִּקַּח קֶרַח בֵּן יִצְחָק בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבְיָהִם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹהֶן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן.** לשון המדרש, **וַיִּקַּח קֶרַח',** מה כתיב למעלה מן הענין (במדבר טו, לח) **וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית,** קפץ קורח ואמר למשה, טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית. אמר ליה, חייבת בציצית. אמר ליה קורח, טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה, ארבע חוטין פוטרות אותה. בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה. אמר לו, חייב במזוזה. אמר ליה, כל התורה כולה, רע"ה פרשיות, אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית. אמר לו, דברים אלו

לא נצטוו עליהן, ומלבד אתה בודאן, הדא הוא דכתיב **וַיִּקַּח קֶרַח.** ולשון רש"י, מה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדראות, רובן משבט ראובן שכיניו, והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו, שנאמר (שם טז, ב) **נְשִׂאֵי עֵדָה קְרִיאִי מוֹעֵד,** ולהלן הוא אומר (שם א, טז) **אֵלֶּה קְרוּאֵי הָעֵדָה,** והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה, אמרו לו, טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה. אמר להם, חייבת. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר, חוט אחד של תכלת פוטרה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה. ג. בירושלמי (טהרין פ"י ה"א)

גָּדוֹל, שֶׁהָיָה בֶּן יִצְחָר, שֶׁהוּא שְׁנִי לְעֵמָרְם, וְאֵלִיצֶפֶן הָיָה בֶּן עֲזִיאל, שֶׁהוּא רִבִּיעִי לְעֵמָרְם, וּנְשִׂאוֹת זֶה הָיָה רְאוּי לְקֶרַח. אֵלָּא שְׁמִשָּׁה עָשָׂה נְשִׂא אֵלִיצֶפֶן בְּצוּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָיָה יוֹתֵר רְאוּי מִמֶּנּוּ.

קִשָּׁה, דְּהָא עָקֵר מִחֻלְקָתָהּ הָיָה בְּשָׂבִיל קִנְיָתָהּ עַל נְשִׂאוֹת אֵלִיצֶפֶן בֶּן עֲזִיאל, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם, וּמָה עֲנִין נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֵלִיצֶפֶן לְשֵׁנִי מִצְוֹת אֱלֹהִים. וַיֵּשׁ לִזְמַר, שֶׁהַטַּעַם הוּא, לְפִי שֶׁקֶרַח הָיָה יוֹתֵר חָכָם מִמֶּנּוּ, וְהָיָה נְמוּי

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

קורח טען שהוא יותר גדול וראוי לנשיאות

וַיֵּשׁ לִזְמַר, שֶׁהַטַּעַם - הַשֵּׁיכּוֹת שִׁישׁ בֵּין נְשִׂאוֹת אֵלִיצֶפֶן לְשֵׁנִי הַמִּצְוֹת הַלְלוֹן הוּא, לְפִי מָה שֶׁקֶרַח הָיָה יוֹתֵר חָכָם מִמֶּנּוּ - מֵאֵלִיצֶפֶן¹, וְהָיָה נְמוּי גָּדוֹל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים², שֶׁהָיָה קוֹרַח הָיָה בֶּן יִצְחָר, שֶׁהוּא - יִצְחָר הָיָה הֶבֶן הַשֵּׁנִי לְעֵמָרְם, וְאֵלִיצֶפֶן הָיָה בֶּן עֲזִיאל, שֶׁהוּא הֶבֶן הַרְבִּיעִי לְעֵמָרְם³, וּמִחֻמַּת זֶה, סָבַר קוֹרַח, שֶׁנְשִׂאוֹתָיו זֶה עַל בְּנֵי קֶהֱתָה, הָיָה רְאוּי לְקֶרַח. אֵלָּא שְׁמִשָּׁה עָשָׂה נְשִׂא אֶת אֵלִיצֶפֶן, בְּצוּי שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְפִי שֶׁלִּפְנֵי הַקֶּב"ה הָיָה גָּלוּי, שֶׁאֵלִיצֶפֶן הָיָה יוֹתֵר רְאוּי לְנְשִׂאוֹת מִמֶּנּוּ - מִקּוֹרַח⁴.

שייכות לגלוג קורח על משה בדבריו לגבי ציטת ומזוזה לטענתו על נשיאות אליצפן

וּקִשָּׁה, דְּהָא עָקֵר מִחֻלְקָתָהּ שֶׁל קוֹרַח עַל מִשָּׁה רִבִּינוּ, הָיָה בְּשָׂבִיל קִנְיָתָהּ עַל נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֵלִיצֶפֶן בֶּן עֲזִיאל⁵, שְׁמִינָהּ מִשָּׁה לְנְשִׂא עַל בְּנֵי קֶהֱתָה עַל פִּי דִּיבּוּרָהּ שֶׁל הַקֶּב"ה, וְסָבַר קוֹרַח שֶׁהוּא הָיָה רְאוּי לְהַתְמַנּוֹת לְנְשִׂאוֹת, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם⁶, וּמָה עֲנִין נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֵלִיצֶפֶן, לְשֵׁנִי מִצְוֹת אֱלֹהִים - מִצְוֹת צִיצִית וּמִצְוֹת מְזוּזָה, לְהוֹכִיחַ עַל יְדֵי שְׁאֵלוֹתָיו עֲלֵיהֶם אֶת צַדִּיקַת טַעֲנָתוֹ נֹגֵד מִיָּנוּי אֵלִיצֶפֶן⁷.

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

וכולם חשובים מלאים מן המעלות, למה יצטרכו למשתררים ולמתנשאים עליהם, והמשיל המשתררים לחוט של תכלת ולמזוזה. וראה עוד בעין יוסף (במד"ר שם), בשם העיר גבורים, ובידי משה (שם ד"ה חכם). וראה עוד במה שכתבו בזה המהר"ל בתפארת ישראל (פכ"ב) ויד יוסף (לרבי יוסף צרפתי זצ"ל, בפרשתנו דרוש ראשון). ז. זה לשון המדרש (במד"ר יח, ג), אמרו חכמים, חכם גדול היה קורח, ומטועני הארון, שנאמר (במדבר ז, ט) 'ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם'. ח. וכן כתב רבינו בהמשך דבריו, שהיה קורח גדול ממנו בחכמה ובמנין. וראה בשפת אמת (ליקוטים, בפרשתנו), שהוכיח שקורח היה גדול מאליצפן בשנים, שבשעה שהרג משה את המצרי נולד קורח (מגיד משרים פרשת שמות). ועיי"ש שכתב שהיה זקן ולא היה מטועני הארון בפועל, אלא ממשפחתם. ט. כמו שכתוב (שמות ו, יח), 'ובני קהת עמרם ויצהר וחקרן ופזיאל'. י. במפרשים נתנו טעמים למה אכן אליצפן היה ראוי לנשיאות יותר מקורח, ראה בספר אברהם את ידו (ח"ב דרוש ט' לשמועות) בשם צמח דוד (בפרשתנו ד"ה ויקרב), ובמשכנות יעקב (בפרשתנו).

מבואר, שעל פי טענות אלו, כפר קורח ואמר אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול. ורבינו בהמשך דבריו ביאר, שלא כפר קורח אלא בפרטי ההלכות של שתי מצוות אלו, שטען שמה אמרם מסבירתו ומתוך כך מוכח שאין סברותיו נכונות, ולא כפר בכל התורה. ד. כמו שכתוב (במדבר ג, ל), 'ונשיא בית אב למשפחת הקהתי אליצפן בן עזיאל'. ה. לשון רש"י, ומה ראה קורח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עזיאל, שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדיבור. אמר קורח, אחי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו, יח) 'ובני קהת וגו'. עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השניה, לא אני, שאני בן יצהר, שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. ו. ראה רבינו בחיי (במדבר טז, א) שעמד בזה, וזה לשונו, וקורח מרוב חכמתו שאל שאלות אלו, והיו מעין המחלוקת. ויש בכללם עוד רמז משל על ישראל, כי המשלים לטלית שכולה תכלת, ובית מלא ספרים, וכיוון בזה לומר, כי ישראל שכולם קדושים

בא לו, א), שְׁאֲמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּתַב שְׁמִי עַל פֶּתַחֲךָ, וְאִי אֶתָּה מִתִּירָא מִן הַמְזִיקִין, וְהִרְמִזוּ בְּמִלַּת 'מִזּוּזוֹת' (דברים יא, כ) - זֶז מְנוֹת (וזהר ח"ג ש, ב; תיקוני זוהר כה, א), וְקִרְאָה קֵא סְמִיךְ (פסוק כא) 'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם' וְכו'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

כְּדִי לְהִגֵּן עַלְיָנו מִן הַמְזִיקִין, שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ לְבִתְּנוֹ לְהִזְיקָנוּ¹. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וזהר פרשת בא לו, א), שְׁאֲמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כְּתַב שְׁמִי עַל פֶּתַחֲךָ - עַל הַמִּזּוּזָה שֶׁאֵתָּה קוֹבֵעַ בְּפֶתַחֲךָ, וְשׁוֹב אִי אֶתָּה מִתִּירָא מִן הַמְזִיקִין, לִפִּי שֶׁאֵין אֲשֶׁמֹר עֲלֶיךָ². וְהִרְמִזוּ לָזֶה, בְּמִלַּת 'מִזּוּזוֹת' שֶׁבִּפְרֻשַׁת 'שְׁמַע' (דברים יא, כ), שֶׁנִּדְרֶשֶׁת לִשְׁתִּי תִּיבּוֹת 'זֶז מְנוֹת' (וזהר ח"ג ש, ב; תיקוני זוהר כה, א)³. וְקִרְאָה קֵא סְמִיךְ - נִכְתָּב בְּסִמּוֹן (פסוק כא) 'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם' וְכו'⁴, לְלַמֵּד שֶׁבְּזִכּוֹת מִצּוֹת מִזּוּזָה, יִשְׁמַר הָאָדָם מִן הַמְזִיקִין, וְיֵאֲרִיכוּ יָמָיו וְיָמֵי בָנוּ⁵.

וּמִצָּא מְקוֹם לְחַלֵּק דְּוָקָא עַל שְׁתֵּי מִצְוֹת אֵלּוּ, שְׁלֹפִי הַנִּרְאָה שְׁפִשְׁט הַפְּתוּב נִצְטוּיָנוּ בְּצִיצִית כְּדִי לְזַכֵּר אֶת כָּל מִצְוֹת ה' (במדבר טו, לט), וּבְמִזּוּזָה כְּדִי לְהִגֵּן עַלְיָנו, וְכֵן אָמְרוּ ז"ל (וזהר פרשת

סברת קורח היתה שמצות אלו נאמרו לתועלת ישראל ולכן ככל שיוסיף בה הרי זה מעולה יותר

ולכן קורח מִצָּא מְקוֹם לְחַלֵּק דְּוָקָא עַל שְׁתֵּי מִצְוֹת אֵלּוּ - צִיצִית וּמִזּוּזָה, לְהוֹכִיחַ שֶׁמִּשְׁה טַעַם בְּבִיאָרָם שֶׁל מִצְוֹת אֵלּוּ, וְכֵן תִּתְחַזַּק טַעַמָּה שֶׁמִּשְׁה טַעַם גַּם כְּשֶׁמִּינָה אֵת אֲלִיצָפָן לְנִשְׁאֵי. שְׁלֹפִי הַנִּרְאָה שְׁפִשְׁט הַפְּתוּב, שֶׁנִּצְטוּיָנוּ בְּצִיצִית, כְּדִי לְזַכֵּר עַל יְדֵיהֶם אֶת כָּל מִצְוֹת ה', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (במדבר טו, לט) 'וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְיִרְאִיתֶם אֹתוֹ וְזִכַּרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה''⁶, וְעַל יְדֵי זִכְרֹת הַמִּצְוֹת, נִגִּיעַ גַּם לְקִיּוּמָם, כְּנֹאמַר בְּהַמְשָׁךְ שֶׁם יִנְעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְכֵן נִצְטוּיָנוּ בְּמִזּוּזָה,

צִיּוּנִים וּמִקְדּוֹת

שֶׁם שְׁד"י הוּא רֹאשִׁי תִּיבּוֹת 'שׁוֹמֵר דִּלְתוֹת יִשְׂרָאֵל. יֵד. לְשׁוֹן הַפְּסוּק 'וְכִתְבְּתֶם עַל מִזּוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ'. טו. לְשׁוֹן הַזֹּהַר, מֵלֶאךְ הַמִּשְׁחִית זֶז מִשֶּׁם, וְנִצְוֹל הָאָדָם מִכָּל נֹזֵק וּמִכָּל מִשְׁחִית, מִנֶּלֶךְ, מִמָּה דְּכֹתִיב 'מִזּוּזוֹת', מֵאֲוִיּוֹתֵינוּ מִשְׁמַע ז"ז מו"ת, שֶׁלֹּא נִתֵּן רֶשֶׁת לְמִשְׁחִית לְחַבֵּל, וְזֶז מִפְּתָחוֹ. וְלְשׁוֹן הַתִּיקוּנִי זֹהַר, וְדֹא רֹזָא דְּמִזּוּזָה, דֹּאֲתַמֵּר בֵּה, 'וְכִתְבְּתֶם עַל מִזּוּזוֹת בֵּיתְךָ', 'מִזּוּזוֹת', כְּתִיב זֶז מוֹת. וְעוֹד מוֹבָא שֶׁם (סו, א), וְאֵתוֹנוֹן דְּמִזּוּזוֹת, אֵינִינֹן מִשֶּׁם ז"ז מו"ת. טו. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי כְּנִיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לָתֵת לָהֶם כְּנִיכֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ'. יז. זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (שְׁכַת לִב, ב), תְּנוּ רַבָּנִי, בְּעוֹן נִדְרִים בְּנִים מֵתִים וְכו'. פְּלִיגִי בֵּה רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה, חַד אֲמַר, בְּעוֹן מִזּוּזָה. וְחַד אֲמַר, בְּעוֹן צִיצִית. בְּשִׁלְמָא לְמֵאן דֹּאֲמַר בְּעוֹן מִזּוּזָה, דְּכֹתִיב 'וְכִתְבְּתֶם עַל מִזּוּזוֹת בֵּיתְךָ', וְכֹתִיב בְּתִירָה 'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי כְּנִיכֶם' וְכו'. וְרֹאה עוֹד בְּקִידוּשֵׁין (לד, א), וְנִקִּישׁ מִזּוּזָה לְתַלְמוּד תּוֹרָה [וְנִפְטוּר נִשִּׁים מִמִּזּוּזָה כְּמוֹ שֶׁפְּטוּרוֹת מִתַּלְמוּד תּוֹרָה], לֹא סִלְקָא דְּעַתָּה, דְּכֹתִיב 'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם', גְּבִרֵי בְּעִי חַיִּי, נִשִּׁי לֹא בְּעִי חַיִּי [לֹא יִתְּנוּ לְפִטוּר נִשִּׁים מִמִּזּוּזָה, שֶׁהֵרִי תִּלְהָה הַכְּתוּב מִתֵּן שְׂכָרָה שֶׁל מִזּוּזָה בְּרִיבּוּי יָמִים,

יא. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (מִנְחוֹת מַג, ב), תְּנִינָא אִידֵךְ, 'וְרֹאִיתֶם אוֹתוֹ וְזִכַּרְתֶּם וְעֲשִׂיתֶם', רֹאִיָּה מִבִּיאָה לִידֵי זִכְרָה, זִכְרָה מִבִּיאָה לִידֵי עֲשִׂיָּה. וּבְמִדְרָשׁ (בְּמִד' יח, כא) אֲמַר, 'צִיצִית' - שֶׁשׁ מֵאוֹת בְּגִימָטְרִיא, וְשִׁמּוֹנָה חוֹטִינִי וְחִמְשָׁה קֶשֶׁרִים, הֵרִי ו' מֵאוֹת וִי"ג מִצּוֹת. וְכֵן בְּזוּהַר (פְּרֻשַׁת בֵּה לו, א) שֶׁכְּשֶׁרֹאֵה הָאָדָם הַזִּכְרוֹן הַזֶּה, נִזְכֵּר עַל יְדֵי לְקִיּוּם מִצּוֹת אֲדוֹנוֹ. יב. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (שֶׁם לִג, ב), אֲמַר רַבִּי חֲנִינָא, בּוֹא וְרֹאה שֶׁלֹּא כְּמִידַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִידַת בֶּשֶׁר וְדָם, מִדַּת בֶּשֶׁר וְדָם, מִלֵּךְ יוֹשֵׁב מִבְּפָנִים, וְעַם מִשְׁמֵרִין אוֹתוֹ מִבְּחוּץ. מִידַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ כֵּן, עֲבָדֵינוּ יוֹשְׁבִין מִבְּפָנִים וְהוּא מִשְׁמֵרִין מִבְּחוּץ, שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים קכא, ה) 'ה' שׁוֹמֵר ה' צֶלַךְ עַל יְדֵי יְמִינֵךְ'. וְרֹאה עוֹד בְּטוֹר (יו"ד סִימָן רַפָּה) בְּמַעֲלַת הַמִּזּוּזָה בְּשִׁמְרִיתָהּ. יג. לְשׁוֹן הַזֹּהַר, אֲמַר רַבִּי אַבָּא וְכו', עֲבַד כִּרְ נִשׁ בֵּיתָא וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר לֵיה, כְּתוּב שְׁמִי וְשׁוֹי לְפֶתַחֲךָ, וְאֵת שְׁרִי לְגוֹ בֵּיתָא, וְאֵת אוֹתִיב לְבַר בְּפֶתַחֲךָ לְנִטְרָא לָךְ. [אֲדָם בּוֹנֵה בֵּית וְהַקְבָּה אֲמַר לו, כְּתוּב אֵת שְׁמִי בְּמִזּוּזָה וְתִקְבַּע אוֹתָהּ עַל פֶּתַחֲךָ, וְאֵתָּה דֵר בְּתוּךְ בֵּיתְךָ וְאֵנִי יוֹשֵׁב בְּפֶתַחֲךָ מִבְּחוּץ לְשִׁמּוֹר עֲלֶיךָ]. וְעוֹד כְּתוּב בְּזוּהַר, שֶׁשֶּׁם שְׁד"י שְׁבִמִּזּוּזָה מְבָרִיחַ אֵת הַמְזִיקִין וְהַמְקַטְרִגִּים. וּבִסְדִּיּוֹר הָאֲר"י ז"ל (כּוֹנֵנַת מִזּוּזָה) כְּתַב,

הזכירה יותר גדולה. דאי לאו הכי, לא היה לו לכתב 'וראיתם אתו וזכרתם' וכו' אחר 'הכנף פתיל תכלת', שזה הוא דבר הנבא אפלו מן תלכן לבדו, כשהאדם ילבש הטלית.

והבי נמי במזוזה, לא היה לו לכתב 'למען ירבו מיכם'. אלא ודאי להודיענו, שלפחות צריך שיתכתב שתי פרשיות,

וכרח חשב, שהקדוש ברוך הוא אמר למשה, שיקחו תכלת על בגדיהם לפחות חוט אחד, כמו שאמר הכתוב (במדבר טו, לח) 'הכנף פתיל', ואחר כך הוסיף 'וראיתם אתו וזכרתם' וכו' (שם פסוק טז), דשמע מינה שעקר המצוה היא הזכירה. וממילא אנו למדים, שבשיהיה טלית בלא תכלת, תהיה גם

זרע שמשון המבאר

הציצית הלבנים^ט, מאחר שזה - הזכירה, הוא דבר הנבא אפלו מן הציצית תלכן לבדו, כשהאדם ילבש הטלית שתלויים בכנפיו רק חוטי ציצית לבנים, ואין תוספת זכירה בחוט התכלת. וממה שכתבה התורה את הזכירה אחר ציווי התכלת, משמע ודאי שעל ידי התכלת נעשית יותר זכירת מצוותיו של הקב"ה, ומכיון שכך, כל שכן שאם יש לו טלית שכולה תכלת, שמזה עצמו יוכל לבא לדי זכירה, ולא יהיה חייב להטיל ציצית בכנפיו^י.

קורח חשב שתכלית מצות מזוזה כדי לזכות לאריכות ימים ויהי נמי סבר במצות מזוזה, שטען שלא היה לו לפסוק לכתב בסמוך לפרשת מזוזה את הפסוק 'למען ירבו מיכם', שמשם אנו למדים שענין וטעם מצות המזוזה הוא להגין מהמיתה והמזיקין, ולכך נצטוינו בה, אלא ודאי שבא הפסוק להודיענו בכך, ששכל הפחות צריך שיתכתב שתי פרשיות במזוזה ולקבוע אותה בפתח ביתו, כדי שיזכו הוא

סברת קורח שתכלית מצות ציצית כדי לזכור המצוות

והנה, קרח חשב, שהקדוש ברוך הוא אמר למשה, שיקחו תכלת להטיל על בגדיהם, לפחות חוט אחד בכל כנף, כמו שאמר הכתוב (במדבר טו, לח) 'הכנף פתיל'^י בלשון יחיד, ללמד שצריך לתת בכל כנף לכל הפחות חוט אחד של תכלת, ואחר כך אחרי הצווי של התכלת, הוסיף הפסוק וכתב 'וראיתם אתו וזכרתם' וכו', דשמע מינה שעקר הטעם של המצוה של הטלת חוט התכלת, היא הזכירה של המצוות, וטען קורח שממילא אנו למדים מכך, שבשיהיה הטלית בלא עשויה מחוטים הצבועים בתכלת, הרי זה יותר מן המובחר ותהיה גם הזכירה של המצוות יותר גדולה. דאי לאו הכי - שאם לא נאמר כן, אלא שהזכירה נעשית רק על ידי חוטי הציצית הלבנים, לא היה לו לכתב 'וראיתם אתו וזכרתם' וכו' אחר שאמר 'הכנף פתיל' תכלת', אלא מיד לאחר הציווי על חוטי

ציונים ומקורות

שהיה צריך לכתוב ויעשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורותם' [שזה הצווי על חוטי הלבן], והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם וגו', ואחר כך לומר ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת'. כ. מה שאין כן אם נאמר שחוטי הציצית הלבנים הם הגורמים לזכירה ומכל מקום ציוה ה' לעשות גם חוט אחד של תכלת, שאז אין שום סברא לומר שאם יעשה כל הטלית מתכלת שתיפטור מציצית.

וכי האנשים צריכים חיים והנשים אינן צריכות חיים]. וכן אמרו גם ביומא (יא, ב) בטעם החיוב במזוזה בבית האשה ובית השותפין. יח. לשון הפסוק, 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדורותם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת'. נראה שכוונת רבינו, למה שכתב בכסף משנה שם בדעת הרמב"ם, וזה לשונו, וטעמו של רבינו, מדכתיב 'פתיל תכלת', 'פתיל' חד משמע, וכן כתב בתשובה לחכמי לוניל וכו'. יט. כלומר,

בְּלִבְדֹּה, הָיָה לוֹ לְחַלֵּק עַל כָּל הַתּוֹרָה. אֵלֶּיךָ
לְפִי שְׁשִׁיתִי מִצְוֹת אֵלֶיךָ אֵינִם לְכַאוֹרָה
מִצְוֹת גְּמוּרוֹת, אֵלֶּיךָ לְטוֹבָתְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
כִּדְּי שְׁיִזְכְּרוּ הַמִּצְוֹת, וְכִדְּי שְׁיִהְיוּ נִשְׁמָרִים,
מִשּׁוּם הֵכִי מִצָּא מְקוֹם לֹמֵר, שְׂאֵם תִּהְיֶה
הַשְּׁמִירָה וְהַזְכִּירָה יוֹתֵר גְּדוּלָּה, מִפִּי עֲדִיף,
וְשִׁבּוּדָי לֹא הֵבִין מִשֶּׁה בִּגְנוֹת הַקְדוּשׁ
כְּרוֹךְ הוּא בְּאֵלֹי הַמִּצְוֹת, וְטַעַם בְּסִבְרָתוֹ.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

קוֹרַח לְחַלֵּק עַל הַקְדוּשׁ כְּרוֹךְ הוּא²² לֹמֵר
שֶׁהוּא לֹא צִוָּה כָּלל עַל קִיּוֹם הַמִּצְוֹת, שְׂאֵם
כֵּן, לְמַד חֶלֶק רַק עַל שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת אֵלֶּיךָ - שֶׁל
תַּכְלֵת וְשֶׁל מִזְוָה, בְּלִבְדֹּה, הָיָה לוֹ לְחַלֵּק עַל
כָּל הַתּוֹרָה. אֵלֶּיךָ שֶׁסִּבֵּר, לְפִי שְׁשִׁיתִי מִצְוֹת
אֵלֶיךָ, אֵינִם לְכַאוֹרָה מִצְוֹת גְּמוּרוֹת - שְׂאֵם
קִיּוֹם מוֹחֵלֵט כִּשְׂאֵר מִצְוֹת שֶׁנִּצְטַוְנוּ בְּהֵן
לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן הַקִּבְ"ה כְּגִזְרֵת מֶלֶךְ, אֵלֶּיךָ נִיתְּנוּ
לְטוֹבָתְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מִצְוֹת תַּכְלֵת נִיתְּנָה כִּדְּי
שְׁיִזְכְּרוּ עַל יְדֵי אֵת הַמִּצְוֹת, וּמִצְוֹת מִזְוָה
נִיתְּנָה כִּדְּי שְׁיִהְיוּ נִשְׁמָרִים מִהַמְזִיקִין. מִשּׁוּם
הֵכִי, מִצָּא קוֹרַח מְקוֹם לֹמֵר לְפִי סִבְרָתוֹ,
שְׂאֵם תִּהְיֶה הַשְּׁמִירָה עַל הַבֵּית וְהַזְכִּירָה
בְּטָלִית, יוֹתֵר גְּדוּלָּה מִהַשְּׁמִירָה הָרְאוּיָה
לִהְיוֹת עַל יְדֵי קִיּוֹם הַמִּצְוֹת כְּפִי הַצִּיּוּר, מִפִּי
עֲדִיף, וְאֵין צִרִיךְ לִקְיִים אֵת הַתּוֹרָה כְּפִי
הַמְפּוֹרֵשׁ בַּתּוֹרָה, וְטַעַם שְׁבּוּדָי לֹא הֵבִין
מִשֶּׁה בִּגְנוֹת הַקְדוּשׁ כְּרוֹךְ הוּא בְּאֵלֹי הַמִּצְוֹת
- שְׁעִיקָר עֲנִיִּים לְשִׁמְרָה וְלִזְכִּירָה, וְטַעַם
מִשֶּׁה בְּסִבְרָתוֹ בְּמֵה שֶׁחֵיב לְהַטִּיל צִיצִית
בְּטָלִית שֶׁכּוֹלֵוּ תַּכְלֵת, וְלִקְבֹּעַ מִזְוָה בְּבֵית
מִלֵּא סִפְרִים, שֶׁהֵרִי כִּבֵּר מִתְקִימָת הַשְּׁמִירָה
וְהַזְכִּירָה בְּלַעֲדִיהֶם²³.

אִמָּנִם, אִם יוֹסִיף לְכַתֵּב עוֹד יוֹתֵר,
הַרְשׁוֹת בִּידוֹ, וְתִבָּא לוֹ שְׁמִירָה יוֹתֵר
מִעֲלֶה. וְהוּא לְהַפְּךָ מִמֵּה שֶׁהֵבִין מִשֶּׁה,
שְׁבִטָלִית בְּעֵינֵי דוֹקָא חוּט אַחֵר, וּבְמִזְוָה
דוֹקָא אוֹתֵן שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת.

וְהַשְּׁתָּא אֶתִּי שְׁפִיר, שֶׁלֹּא מִלֵּא לְבוֹ
לְחַלֵּק עַל הַקְדוּשׁ כְּרוֹךְ הוּא,
שְׂאֵם כֵּן, לְמַד חֶלֶק עַל שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת אֵלֶיךָ

וּבִנְיָנוּ לְשִׁמְרָה וְלִאֲרִיכוֹת יָמִים, אִמָּנִם אִם
יוֹסִיף לְכַתֵּב בְּמִזְוָה עוֹד יוֹתֵר פְּרָשִׁיּוֹת, אוֹ
שִׁיחֵה לוֹ בֵּית מִלֵּא סִפְרִים, הַרְשׁוֹת בִּידוֹ,
וְאִדְרַבָּה, עוֹד תִּבָּא לוֹ מִכֵּךְ שְׁמִירָה יוֹתֵר
מִעֲלֶה. וְלִכֵּן טַעַם שְׁבִית מִלֵּא בְּסִפְרִים אֵינִו
חֵיב לְקַבֹּעַ בּוֹ מִזְוָה, כִּיּוֹן שֶׁהוּא כִּבֵּר
מִבְּטָח בְּשִׁמְרָה מַחֲמַת הַסִּפְרִים שְׁבּוּרָה²⁴.

וְהַבְנַתוֹ שֶׁל קוֹרַח הוּא לְהַפְּךָ מִמֵּה שֶׁהֵבִין
מִשֶּׁה, שְׁבִטָלִית בְּעֵינֵי דוֹקָא חוּט אַחֵר שֶׁל
תַּכְלֵת הַתְּלוּי בְּכָל כֵּנֶף שֶׁל הַבִּגְד, לֹא פָחוֹת
וְלֹא יוֹתֵר, וְאֵינִו מוֹעִיל לְפִטְרוֹ מֵהַשְּׁטִילִית
כּוֹלֵו עֲשׂוּי בְּצִבְעַת תַּכְלֵת, וּבְמִזְוָה צִרִיךְ דוֹקָא
אוֹתֵן שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת, הַקְבֻעוֹת בַּפֶּתַח הַבֵּית,
לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, וְאֵינִו מוֹעִיל לְפִטְרוֹ בְּמֵה
שֶׁהֵבִית כּוֹלֵו מִלֵּא בְּסִפְרִים. וְהַתּוֹעֵלֶת הָאִמּוּרָה
בַּתּוֹרָה שִׁישׁ מִקִּיּוֹם מִצְוֹת אֵלֶיךָ, דִּהְיִינוּ
הַזְכִּירָה מִהַצִּיצִית וְהַשְּׁמִירָה מִהַמִּזְוָה, לֹא
בִּאֵה לְלַמֵּד עַל אוֹפֵן קִיּוֹם הַמִּצְוָה, לֹמֵר שְׂאֵם
יַעֲשֶׂנָה בְּאוֹפֵן רַב יוֹתֵר יִהְיֶה לוֹ תּוֹעֵלֶת מְרֻבֶּה
יוֹתֵר, אֵלֶּא צִרִיךְ לִקְיִים רַק כְּפִי הַכְּתוּב.

קוֹרַח סִבֵּר שֶׁמִּשֶּׁה אֵינִו מִבֵּין אֵת אוֹפֵן חֵיב קִיּוֹם מִצְוֹת אֵלֶיךָ
וְהַשְּׁתָּא אֶתִּי שְׁפִיר, שֶׁלֹּא מִלֵּא לְבוֹ שֶׁל

צִיּוּנִים וּמִקְוֹדוֹת

שְׁבִית מִלֵּא סִפְרִים פְּטוּר. וְכַעֲיֵן דְּבִרֵי רַבִּינוּ, בִּיאַר
בִּיפֵה מִרְאָה (יְרוּשְׁלַי סְנַהֲדִין פ"י ה"א), עִי"ש
שֶׁמִּבְאָר הֵיטֵב אֵת עֲנִין הַק"ו. כִּבֵּ. אִמָּנִם
בִּירוּשְׁלַי מִבְּאָר, שְׁקוֹרַח חֶלֶק גַּם עַל הַקִּבְ"ה, וּמוֹכַח
בְּהַעֲרָה לְעִיל בְּסִמּוּךְ. כִּבֵּ. וְכֵן בִּיאַר בִּיפֵה מִרְאָה
(ש"ס) בְּטַעַם שֶׁל קוֹרַח, בְּשֵׁן דְּרִכִּים.

כִּבֵּ. אֲבֵל אִם לֹא הִיָּה כְּתוּב בַּתּוֹרָה הַטַּעַם לְמִצְוֹת
מִזְוָה, לֹא הִיָּה קוֹרַח דּוֹרֵשׁ שְׁבִית מִלֵּא סִפְרִים
פְּטוּר, לְפִי שֶׁהִיָּה מוֹדֵה שְׁגִזְרֵת הַכְּתוּב שֶׁהַמִּצְוָה
מִתְקִימָת רַק בְּשִׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת אֵלֶיךָ הַכְּתוּבוֹת בְּמִזְוָה
וְקְבֻעוֹת בַּפֶּתַח הַבֵּית. וְרַק מִשּׁוּם שֶׁנִּתְפַּרֵּשׁ בַּתּוֹרָה
טַעַם הַמִּצְוָה, סִבֵּר קוֹרַח שְׁנִיתָן לְדִרּוֹשׁ בְּקֵל וְחֹמֶר

הַטְּלִית תְּכַלֵּת, עִם כָּל זֶה, צוּי הַמָּקוֹם
דּוֹקָא בְּחוּט אֶחָד, וְלֹא בְּכָל הַבְּגָד.
וּמִשּׁוּם הַכִּי, אֵין לְתַמָּה, אִם קֶרַח שֶׁהָיָה
יֹתֵר גָּדוֹל מֵאֲלִיצָפֶן בְּחֻכְמָה וּבִמְנִין, עִם
כָּל זֶה לֹא רָצָה בּוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כִּמּוֹ שֶׁלֹּא רָצָה בְּטִלִית כְּלָה תְּכַלֵּת.

וּבְכֵמוֹ כֵּן הָיָה סוֹבֵר, שֶׁטָּעָה בְּעֵנִין מִנּוּי
הַנָּשִׂיא. שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
אָמַר לוֹ שִׁמְנָה נָשִׂיא אֶחָד מִבְּנֵי
מִשְׁפַּחַת אָבִיו, וּמִמִּילָא מִשְׁמַע, שֶׁהַגְדוֹל
רָאוּי הוּא דּוֹקָא לְהִיּוֹת נָשִׂיא, וְלֹא הַקָּטָן
מִמֶּנּוּ. אָמְנָם, לְפִי הָאֱמֶת, גַּם בְּהִיּוֹת כָּל

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

עִם כָּל זֶה, צוּי הַמָּקוֹם הוּא דּוֹקָא בְּחוּט
אֶחָד תְּכַלֵּת, הַתְּלוּי בְּכָל כֵּנָף, וְלֹא בְּכָל
הַבְּגָד. וְכֵמוֹ כֵּן בְּמוֹזָה, גַּם כְּשֶׁהָיָה מֵלֵא
סְפָרִים, עִם כָּל זֶה, צוּי הַמָּקוֹם הוּא דּוֹקָא
בְּשֵׁתִי פְּרִשְׁתִּי שְׁנִכְתּוּבָת עַל קֶלֶף וְנִקְבָּעוֹת
בְּמוֹזוֹת הַבֵּית, וְכֵן נֹאמְרָה הַמְצוּה לְמִשָּׁה,
וְלֹא כְּפִי שֶׁחֲשַׁב קוֹרַח שֶׁהִמְצִיאָם מִשָּׁה
מִסְבְּרוֹ.

וּמִשּׁוּם הַכִּי, גַּם כֵּן אֵין לְתַמָּה, אִם קֶרַח,
שֶׁהָיָה יֹתֵר גָּדוֹל מֵאֲלִיצָפֶן בְּחֻכְמָה וּבִמְנִין
- בְּשָׁנִים, עִם כָּל זֶה, לֹא רָצָה בּוֹ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שִׁיחֶיהָ נָשִׂיא עַל בְּנֵי קֶהֱתָ, אֲלֵא
רַק אֲלִיצָפֶן, מִטְּעָמִים כְּמוֹסִים שֶׁלֹּא נֹדְעוּ,
וְלֹא כְּפִי סִבְרַת קוֹרַח שֶׁדִּבֶּר זֶה תְּלוּי בְּגָדוֹל
שֶׁבְּבְנֵי קֶהֱתָ, כִּמּוֹ שֶׁלֹּא רָצָה הַקְב"ה בְּטִלִית
שֶׁכָּפָּה תְּכַלֵּת שֶׁתִּפְטוֹר אֶת עֲצָמָה, בְּלִי
שִׁיחֶיהָ תְּלוּי בְּכִנְפֵּה חוּט שֶׁל תְּכַלֵּת, מִחֲמַת
הַטְּעָמִים הַיְדוּעִים רַק לוֹ לְבַדּוֹ, וְכֵמוֹ שֶׁלֹּא
רָצָה הַקְב"ה שְׁבִית הַמֵּלֵא בְּסָפָרִים יִפְטֹר
מִמְצוֹת מוֹזָה^{יב}.

קוֹרַח סִבֵּר שֶׁהַקְב"ה לֹא צִוָּה בְּפִירוּשׁ לְמַנּוֹת אֶת אֲלִיצָפֶן
וְכֵשֶׁם שֶׁלִּגְבֵי מִצְוֹת צִיצִית וּמוֹזָה סִבֵּר
קוֹרַח כִּי מִשָּׁה טָעָה בְּצִוּוֹי וְלֹא הִבִּין כִּי
כֹּאשֶׁר יִתְקִיִּים יֹתֵר הַטָּעַם תִּהְיֶה הַמְצוּה
רְאוּיָה יֹתֵר, כִּמּוֹ כֵּן הָיָה קוֹרַח סוֹבֵר,
שֶׁמִּשָּׁה טָעָה בְּסִבְרָתוֹ בְּעֵנִין מִנּוּי הַנָּשִׂיא,
וְסִבֵּר, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא צִוָּה לְמִשָּׁה
בְּפִירוּשׁ לְמַנּוֹת אֶת אֲלִיצָפֶן לְנָשִׂיא, אֲלֵא
שֶׁאָמַר לוֹ לְמִשָּׁה, שִׁמְנָה נָשִׂיא עַל בְּנֵי קֶהֱתָ
אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחַת אָבִיו - מִבְּנֵי קֶהֱתָ, וְטָעַן
קוֹרַח כִּי אִם לֹא צִוָּה הַקְב"ה בְּפִירוּשׁ אֶת
מִי לְמַנּוֹת אִם כֵּן מִמִּילָא מִשְׁמַע מִהַצּוּי,
שֶׁהַגְדוֹל שֶׁבָּהֶם וְהֵינּוּ קוֹרַח רָאוּי הוּא דּוֹקָא
לְהִיּוֹת הַנָּשִׂיא, וְלֹא שִׁמְנָה אֶת אֲלִיצָפֶן
הַקָּטָן מִמֶּנּוּ.

קִיּוֹם הַמְצוּה - כְּפִי שֶׁנִּצְטוּה מִשָּׁה

אָמְנָם לְפִי הָאֱמֶת, אוֹפֵן קִיּוֹם מִצְוֹת
צִיצִית וּמוֹזָה אֵינוֹ תְּלוּי בְּטַעְמִיָּה, אֲלֵא גַּם
בְּהִיּוֹת כָּל הַטְּלִית צְבוּעָה בְּצִבְעֵי תְּכַלֵּת,

צִוּוֹת וּמִקְדּוֹת

וְלִגְבֵי מוֹזָה אִם יִכְתּוּב אֶת כָּל הַתּוֹרָה וְיִנְחָנָה בְּבִית
וְדָאִי שֶׁתִּהְיֶה שְׁמִירָה עַל יָדָהּ וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְתַלּוֹת
הַמוֹזָה. וּמִשָּׁה טָעָה שֶׁחֲשַׁב שֶׁצִּירִיךְ לְקִיִּים הַמְצוֹת
בְּדִיּוֹק כֵּשֶׁם שֶׁנֹּאמְרוּ. וּבִאוּפֵן זֶה הִתָּה טַעְנוֹתוֹ לִגְבֵי
מִיּוּנֵי הַנָּשִׂיא, שֶׁסִּבֵּר שֶׁלֹּא הָיָה צִוּוֹי דּוֹקָא עַל
אֲלִיצָפֶן אֲלֵא עַל אֶחָד מִבְּנֵי קֶהֱתָ, וּמֵאַחֵר שֶׁהוּא גָּדוֹל
יֹתֵר צִירִיךְ לְמַנּוֹת אוֹתוֹ כְּנָשִׂיא וְיִתְקִיִּים הַמִּיּוּנֵי בִּאוּפֵן
יֹתֵר מוּבָחָר, וּמִשָּׁה טָעָה בְּסִבְרָתוֹ כְּשִׁמְיָהּ אֶת
אֲלִיצָפֶן.

כִּד. תְּמִצִּית הַדְּרוּשׁ: קוֹרַח חִלַּק עַל הַצִּיצִית וְעַל
הַמוֹזָה מֵאוֹתוֹ עֵינֵי שֶׁחִלַּק עַל מִיּוּנֵי אֲלִיצָפֶן, כִּי לֹא
נִחְלַק עַל עֵצִים חֹבֶת הַמְצוֹת, אֲלֵא טַעַן שֶׁמֵּאַחֵר
וּמְצוֹת אֵלוֹ נֹאמַר בָּהֶם תּוֹעֵלֶת לְיִשְׂרָאֵל, צִיצִית שֶׁעַל
יָדָהּ יִזְכְּרוּ אֶת כָּל מְצוֹת ה', וּמוֹזָה שֶׁעַל יָדָהּ תִּהְיֶה
לָהֶם שְׁמִירָה, אִם כֵּן כָּל שִׁיקִיִּים אוֹתָם בִּאוּפֵן יֹתֵר
מַעֲלָה הָיָה זֶה מוּבָחָר, וְסִבֵּר שֶׁזִּכְרִית הַמְצוֹת בָּאָה
עַל יָדֵי עֵינֵי הַתְּכַלֵּת, אִם כֵּן כְּשִׁיעֵשָׁה טְלִית שְׂכוּלָה
תְּכַלֵּת וְדָאִי שִׁיבּוֹא עַל יָדָהּ לִזְכִּירָה וְתִפְטֹר מִהַצִּיצִית,

ב

וַיֵּשׁ לֹאמֹר, דִּישׁ חֲלוּק בֵּין הַמַּלְכוֹת
וְהַפְּהָנָה, שְׁהַמַּלְכוֹת, בֵּן הַמֶּלֶךְ,
וְהַנְּשִׂא, אִם רָאוּי לַמְּלוּכָה, וּמִמָּלָא
מְקוֹם אֲבוֹתָיו, בְּרֹדָאֵי שֶׁהוּא קוֹדֵם לְכָל
אָדָם (רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ז), וּכְשֶׁאִינוּ
רָאוּי לַמַּלְכוֹת, אִינוּ יוֹרֵשׁ פֶּתֶר מַלְכוּת.
וְאִם בֵּן, יֵצֵדֵק בּוֹ לְשׁוֹן לְקִיחָה, שְׁמִי
שְׂרֹוּצָה לְזֻכּוֹת בּוֹ, צָרִיד שִׁיקְחָנוּ וַיִּקְנָנוּ
בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים. אָבֵל

וּמִדּוֹעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲל' וכו' (במדבר
טז, ג). פֶּרֶשׁ רַש"י, אִם לְקַחְתָּ
אֶתָּה מַלְכוּת, לֹא הָיָה לְךָ לְבָרֵךְ לְאַחִיד
בְּהֵנָּה, עכ"ל. יֵשׁ לְדַקְדָּק, לָמָּה לֹא נִקְטָה
הַכֹּל בְּלִשׁוֹן אֶחָד, דִּהְיִינוּ, לֹא הָיָה לְךָ
לִתֵּן לְאַחִיד הַפְּהָנָה, דְּלִקְיָחָה וּנְתִינָהּ
הַכֹּל עֲנִיָּן אֶחָד הוּא, וּמָהוּ לְשׁוֹן 'לְבָרֵךְ'
דִּנְקָט. אִי נִמּוֹ, הָיָה יָכוֹל לֹאמֹר, אִם
בְּרַרְתָּ אֶתָּה מַלְכוּת וכו'.

פסוק 'ומידוע'
תתנשאו',
פרש רש"י
אם לקחת
אתה מלכות
לא היה לך
לברך לאחיד
כהנה.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

ב

קורח חלק על מה ש'נבדדה' הכהונה לזרעו של אהרן

'בְּרַרְתָּ' אֶתָּה לַעֲצֻמְךָ אֶת הַמַּלְכוּת לֹא הָיָה
לְךָ 'לְבָרֵךְ' לְאַחִיד כַּהֲנָה.

דקדוק בלשון רש"י, אם לקחת אתה מלכות

בפסוק שטען קורח למשה רבינו (במדבר
טז, ג) 'וּמִדּוֹעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲל' ה'". פֶּרֶשׁ
רַש"י, שֶׁכֵּךְ אָמַר קוֹרַח לְמֹשֶׁה, אִם לְקַחְתָּ
אֶתָּה לַעֲצֻמְךָ אֶת הַמַּלְכוּת, לֹא הָיָה לְךָ
לְבָרֵךְ לְאַהֲרֹן אֶחָיד אֶת הַפְּהָנָה, עכ"ל.

ירושת המלוכה תלויה בזכויות, ירושת הכהונה מוחלטת
וַיֵּשׁ לֹאמֹר, דִּישׁ חֲלוּק בֵּין מַעֲלַת הַמַּלְכוּת
וּמַעֲלַת הַפְּהָנָה. שְׁהַמַּלְכוּת, בֵּן הַמֶּלֶךְ, וּבֵן
הַנְּשִׂא, אִם הוּא רָאוּי לַמְּלוּכָה, וְהוּא
בְּבַחֲיִנַת מְמָלָא מְקוֹם אֲבוֹתָיו - שֶׁהוּלָךְ
בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו בִּירֵאָתוֹ וּצְדִקְתּוֹ, וְהוּא רָאוּי
לְמָלָא מְקוֹם אֲבִיו, בְּרֹדָאֵי שֶׁהוּא קוֹדֵם לְכָל
אָדָם לְמַלּוּךְ תַּחַת אֲבִיו (רמב"ם הלכות מלכים
פ"א ה"ז)¹, וְאוֹלָם בְּשִׁאיֵנו רָאוּי לַמַּלְכוּת, אִינוּ
יוֹרֵשׁ אֶת פֶּתֶר הַמַּלְכוּת מֵאֲבִיו. וְאִם בֵּן,
יֵצֵדֵק לֹאמֹר בּוֹ לְשׁוֹן לְקִיחָה, שׁוֹ לְשׁוֹן קִנְיָן,
מִשׁוֹם שְׁמִי שְׂרֹוּצָה לְזֻכּוֹת בּוֹ, צָרִיד שִׁיקְחָנוּ
וַיִּקְנָנוּ בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים. אָבֵל

יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי רַש"י, לָמָּה לֹא נִקְטָה
בְּדַבְרֵי קוֹרַח הַכֹּל בְּלִשׁוֹן אֶחָד, דִּהְיִינוּ, או
שִׁיאֵמַר, אִם 'לְקַחְתָּ' אֶתָּה מַלְכוּת לֹא הָיָה
לְךָ 'לִתֵּן' לְאַחִיד הַפְּהָנָה, דְּלִקְיָחָה'
וּנְתִינָהּ' הַכֹּל עֲנִיָּן אֶחָד הוּא, שֶׁהָאֵדָם
'לֹקַח' לַעֲצֻמוֹ וּנְתָנוֹ' לְאַחֵרִים, וּמָהוּ לְשׁוֹן
'לְבָרֵךְ' דִּנְקָט. אִי נִמּוֹ, הָיָה רַש"י יָכוֹל
לְנַקוּט הַכֹּל בְּלִשׁוֹן 'בְּרִירָה', וְלֹאמֹר, אִם

צִיּוֹנִים וּמִקְוֹדוֹת

בַּחֲכָמָה, מַעֲמִידִין אוֹתוֹ בְּמִקְוֹם אֲבִיו וּמַלְמִידִין אוֹתוֹ.
וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (הוֹרֵיֹת י"א, ב), וְאֵת יְהוֹאֲחָז [מִשְׁחוֹ
בִּשְׁעַת הַמַּלְכָּתוֹן], מִפְּנֵי יְהוֹיָקִים שֶׁהָיָה גְּדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי
שָׁנִים וְכו'. וְמִי מַלְכֵי זֹטֶרִי מְקַמֵּי קִישִׁי [וְכִי הַקְּטָנִים
מוֹלְכִים לְפָנֵי הַבָּנִים הַגְּדוֹלִים], וְהָא כְּתִיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים
ב' כ"א, ג) 'וְאֵת הַמַּמְלָכָה נָתַן לִיהוֹרָם כִּי הוּא הַבְּכוֹר',
יְהוֹרָם מִמָּלָא מְקוֹם אֲבוֹתָיו הוּא, יְהוֹיָקִים לֹא מִמָּלָא
מְקוֹם אֲבוֹתָיו הוּא. וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּכַתּוּבוֹת (קג,
ב), שֶׁמַּעֲנִין בְּנֵי חָסֵם, מֵאִי קֶאֱמַר, הִכִּי קֶאֱמַר, אִף עַל

א. לִשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵהֶם רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קָדְשִׁים וּבְתוֹכֶם ה'
וּמִדּוֹעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲל' ה'". ב. לִשׁוֹן הַרַמְבַּ"ם,
וּמֵאַחֵר שְׁמוּשׁחִין הַמֶּלֶךְ, הָרִי זֶה זֹכֶה לוֹ וּלְבָנָיו עַד
עוֹלָם וְכו', וְכֵל הַקּוֹדֵם בְּנַחֲלָה קוֹדֵם לִירוּשַׁת הַמְּלוּכָה
וְכו'. וְלֹא הַמַּלְכוּת בְּלִבָּד, אֲלֵא כָל הַשְּׂרָרוֹת וְכֹל
הַמִּינוּיִין שֶׁבִּישְׂרָאֵל, יְרוּשָׁה לְבָנוּ וּלְבֵן בְּנוֹ עַד עוֹלָם,
וְהוּא שִׁיחָהּ הֵבֶן מִמָּלָא מְקוֹם אֲבוֹתָיו בַּחֲכָמָה
וּבִירָאָה, הִיָּה מִמָּלָא בִּירָאָה אִף עַל פִּי שִׁאיֵנו מִמָּלָא

כהנה, בלשון ברירה, דהינו שבניו יהיו לעולם מחזקים, בין ראויים בין אינם ראויים.

והטעם שלא רצה קרח לחלק ביניהם, יובן במאי דאיתא בירושלמי דברכות פ"ק ח' (ה"ה), דשמואל סבר, דהמשתמש בכהנים מעל, ויליף מ'כלים' (עורא ח, כח), שהכלים קדש, והכהנים קדש, מה הכלים המשתמש בהם מעל, אף הכהנים המשתמש בהם מעל.

הכהנה, לעולם היא הולכת ומתגלגלת מאב לבנים, אפלו בלתי ראויים, וכיון שנברר ונבחר האב לכהנה, לא תזוז מזרעו לעולם, ומשום הכי כתב, לא היה לך לברר לאחיד כהנה.

וכרח לא היה רוצה לחלק בין מעלות הללו, ואמר למשה, אם לקחת אתה מלכות בלקיחה, דהינו שבניך לא יהיו מחזקים בגדלה זו, אם לא יהיו ראויים לה, לא היה לך לברר לאחיד

זרע שמשון המבאר

ובין אם אינם ראויים, אלא גם את הכהונה היה לך לתת לאהרן רק בדרך 'לקיחה', כלומר, שיזכו בה בניו אחריו רק אם יהיו ראויים לכך.

מחלוקת אם הכהנים יכולים למחול ולהתיר להשתמש בהם **והטעם** שלא רצה קרח לחלק ביניהם - בין הכהונה והמלכות, אלא סבר שגם הכהונה אינה מעלה עולמית העוברת בירושה אף למי שאינו ראוי לה, יובן במאי דאיתא בירושלמי דברכות פ"ק ח' (ה"ה), דשמואל סבר, דהמשתמש בכהנים מעל - עבר על האיסור שאסרה התורה ליהנות הנאת חול בחפצי קודש¹, ויליף - ולמד דין זה, מ'כלים' - ממה שהוקשו הכהנים לכלי השרת בפסוק שנאמר (עורא ח, כח) 'אתם קדש לה' והכלים קדש'², שהכלים הם קדש, וכמו כן גם הכהנים קדש, מה - וכמו שהכלים המשתמש בהם תשמיש חול מעל, אף הכהנים המשתמש בהם תשמיש חול מעל³.

הכהנה, לעולם היא הולכת ומתגלגלת מאב לבנים, אפלו אם יהיו בלתי ראויים, וכיון שנברר ונבחר האב לכהנה, שוב לא תזוז הכהונה מזרעו לעולם, ומשום הכי כתב רש"י בלשון זו, לא היה לך לברר לאחיד כהנה - שתהיה הכהונה ממשיכה אצל כל זרעו.

תלונת קורח - שגם ירושת הכהונה תהיה תלויה בזכויות

וכרח לא היה רוצה לחלק בין המעלות הקלו - של המלכות והכהונה, והיתה טענתו על דבר זה שהכהונה עוברת בירושה תמידית לכל זרע אהרן ואף כשאין ראויים, ולכן אמר למשה, אם 'לקחת' אתה מלכות בלשון 'לקיחה', דהינו שאתה קבלת אותה בוכות מעלתך ואולם בניך לא יהיו מחזקים בגדלה זו אם לא יהיו ראויים לה, אם כן, גם לא היה לך לברר לאחיד כהנה, בלשון ברירה, דהינו שלא היה ראוי שבניו יהיו לעולם מחזקים בכהונה בין אם הם ראויים

ציונים ומקורות

מקום אבותיו הוה. ג. זה לשון הרמב"ם (מעילה פ"א ה"א), אסור להדויט ליהנות מקדשי השם, בין מדברים הקרבים על גבי המזבח, בין מקדשי בדק הבית, וכל הנהנה בשוה פרוטה מקדשי השם, מעל. ד. לשון הפסוק, 'ואמרה אלהם אתם קדש לה' והכלים קדש והקסף והזהב נדבה לה' אלהי אבותיכם'. ה. לשון הירושלמי, מניין המשתמש בכהונה מעל,

פי ששמעון בני חכם, גמליאל בני נשיא. אמר לוי, צריכא למימר. אמר רבי שמעון בר רבי, צריכא לך ולמטלעתך, מאי קשיא ליה, הא קרא קאמר ואת המלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור, ההוא ממלא מקום אבותיו הוה, ורבן גמליאל אינו ממלא מקום אבותיו הוה. ורבי מאי טעמא עבד הכי, נהי דאינו ממלא מקום אבותיו בחכמה, ביראת חטא ממלא

בְּבֹדוֹ, הֵינּוּ מְשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא הֶבְרֵר שְׁבֵט לְוִי לְקִדְשֵׁת בְּהֵנָה וְלַחֲלָקוֹ שֶׁל מְקוֹם. וּמֵאֵן דְּסִבְרָא לִיָּה שִׁיכּוּל, סָבֵר, שֶׁלֹּא נִכְנָם שְׁבֵט לְוִי לְקִדְשֵׁת בְּהֵנָה אֲלֵא מִחֲמַת שְׁנַפְסָלוֹ הַבְּכוֹרוֹת בְּחֵטָא הֶעָגֵל (במד"ר ג, ה), וְלִכְּנֵן אֵין קִדְשָׁתָם חֲמוּרָה כָּל כָּף, וְיִכּוּלִים לְמַחֵל.

וְהַפּוֹסְקִים פְּלִיגִי אִי הִלְכָּה בְּשִׁמּוּאֵל, אִי לֹא, וְאִדְרָבָא, קִיָּמָא לָן (או"ח סימן קכח סעיף מה), שִׁיכּוּל הַבְּהֵן לְמַחֵל עַל בְּבֹדוֹ.

וּבִתְבַּת הַבְּבֹד חֲכָמִים (ירושלמי שם), דְּמַעֲם הַמַּחֲלָקֶת הוּא, דְּמֵאֵן דְּסִבְרָא לִיָּה דֵּאֵין הַבְּהֵן יִכּוּל לְמַחֵל עַל

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

הַבְּהֵן יִכּוּל לְמַחֵל עַל בְּבֹדוֹ, הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁסוּבֵר דְּמַעֲיָקְרָא - מִתְחִילָה, הֶבְרֵר שְׁבֵט הַלְוִי לְקִדְשֵׁת בְּהֵנָה וְלַחֲלָקוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְלִכְּנֵן קִדְשָׁתָם חֲמוּרָה, וְאִינִם יִכּוּלִים לְמַחֵל עֲלֶיהָ. וּמֵאֵן דְּסִבְרָא לִיָּה שִׁיכּוּל הַכֹּהֵן לְמַחֵל, סָבֵר, שֶׁלֹּא נִכְנָם שְׁבֵט לְוִי לְקִדְשֵׁת בְּהֵנָה, אֲלֵא רַק מִחֲמַת שְׁנַפְסָלוֹ הַבְּכוֹרוֹת בְּחֵטָא הֶעָגֵל (במד"ר ג, ה), וְלִכְּנֵן אֵין קִדְשָׁתָם חֲמוּרָה כָּל כָּף, וְיִכּוּלִים לְמַחֵל עַד כֹּאֵן דְּבִרְיוּ^ט.

וְהַפּוֹסְקִים פְּלִיגִי - נַחֲלָקוֹ, אִי הִלְכָּה בְּשִׁמּוּאֵל, אִי לֹא - וּמוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם^י, וְאִדְרָבָא, קִיָּמָא לָן - אֲנַחְנוּ נֹקֻטִּים לְהַלְכָּה (או"ח סימן קכח סעיף מה), שִׁיכּוּל הַבְּהֵן לְמַחֵל עַל בְּבֹדוֹ, וְאֵם מַחֵל, מוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ^י.

מַחֲלֻקַּת מִתִּי הוֹבֵר שְׁבֵט לוי

וּבִתְבַּת הַבְּבֹד חֲכָמִים (ירושלמי שם), דְּמַעֲם הַמַּחֲלָקֶת הוּא, דְּמֵאֵן דְּסִבְרָא לִיָּה דֵּאֵין

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

פֶּטֶר, דְּנָהִי דִישׁ בְּהֵן קְדוּשָׁה יִכּוּל לְמַחֵל, כְּדַאמְרִינֵן פֶּרֶק קָמָא דְקִדּוּשִׁין (כא, ב), אֵין כֹּהֵן נִרְצַע מִפְּנֵי שְׁנַעֲשָׂה בַעַל מוֹם, וְהִשְׁתָּא בְּלֹא הֵךְ טַעְמֵי תַקְשִׁי, הֵיךְ מְצִי מִשְׁתַּעֲבִיד בִּיָּה, אֲלֵא וְדֵאִי מְצִי מַחִיל, וְהִלְכֵךְ אֵיצִטְרִיךְ לְטַעֲמָא לְבַעַל מוֹם דָּאֵם כֵּן הִיָּה נִרְצַע. וְזֶה לְשׁוֹן הַרְמָא, אֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹהֵן אֲפִילוּ בְּזִמְנֵן הַזֶּה, דְּהוּי כְּמוֹעַל בְּהַקְדָּשׁ, אֵם לֹא מַחֵל עַל כֶּךָ נִוְנַחֲלָקוֹ הַט"ו וְהָאֵלִיָּה רַבָּה אִי יִכּוּל הַכֹּהֵן לְמַחֵל כְּאִשֶּׁר אֵין לְכֹהֵן הַנָּאָה מִזֶּה. וְרָאָה עוֹד בְּדִבְרֵי הַכְּבוֹד חֲכָמִים שֶׁהוּבָא לְהֵלֵךְ בְּהַעֲרָה. ח. לְשׁוֹן הַמְדִּירֵשׁ, 'תַּחַת כָּל כְּבוֹד פֶּטֶר רַחֵם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל' (במדבר ג, יב), בְּתַחֲלִילָה הִיתָה הַעֲבוּדָה בְּכַוּוֹרֹת, וּלְפִי שְׁקָלָקוֹ בַּעֲגָל, זָכוֹ לוֹיִם עַל שֶׁלֹּא טַעוּ בַּעֲגָל לִיכְנֹס תַּחְתֵּיהֶם 'כִּי לִי כָל כְּבוֹד' וְגו' (שם פסוק יג), כְּמָה דְּתִימָא (שְׁמוֹת יג, ב) 'קִדְשׁ לִי כְּבוֹד' וְגו'. ט. זֶה לְשׁוֹן הַכְּבוֹד חֲכָמִים, הֵנָּה בְּשׁוּ"ע או"ח סוֹף סִימָן קַכּח פֶּסֶק שֶׁם בְּהַגָּהָה, שָׂאֵם כֹּהֵן מוֹחֵל מַחֵל, וְעִינֵן שֶׁם מֵה שְׁכַתְבוּ אַחֲרָנִים בּוֹה וְכו'. וְעוֹד נִרְאָה כְּמוֹ דְּמַשְׁמַע בְּמַסַּכַּת סְנֵהֲדִירִין (יט, ב), דְּבַמֶּלֶךְ שְׁמַחֵל עַל כְּבוֹדוֹ תֵּלִיא בְּפִלּוּגְתָּא זֶה (שם כ, ב), אֵם כְּמֵאֵן דְּאִמֵּר מִצּוּה לְמִנּוֹת מֶלֶךְ, מְשׁוּם שְׂרַצָּה הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שִׁיְהִיָּה בְּנוֹ כְּתֵר מַלְכוּת וְעַל כֵּן אֵין כְּבוֹדוֹ מַחֵל, אֲבָל לְמֵאֵן דְּאִמֵּר שֶׁם לֹא נִאֲמַר פֶּרְשָׁה זֶה אֲלֵא נִגְדֵי תִרְעוּמָתָן, וְשָׁמַע מִיָּנָה שֶׁלֹּא הִיָּה כָּלֵל רַצּוֹן הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּכַתֵּר

רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל אָמַר, 'זֹאמְרָה לֵהֵן אַתֶּם קִדְשׁ לָהּ' וְהַכֵּלִים קִדְשִׁי, מֵה כֵּלִים הַמְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֵן מַעַל, אֲף הַמְשַׁתְּמֵשׁ בְּכַהֲנִים מַעַל. ו. בִּיפָּה מִרְאָה (בִּרְכוֹת פ"ח סִימָן ב) שֶׁהוֹדַפְס בְּבִרְלִין (תפ"ו), נֹסְפּוֹ הַגְּהוּת יוֹפִי מְכֻלָּל, וְכַתֵּב שֶׁם עַל דְּבִרֵי הִירוּשָׁלַיִם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, פְּלוּגַתָּא בַּעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת אֵם יִכּוּל הַכֹּהֵן לְמַחֵל. וְלִמָּה שְׁכַתְבַּת הַרְמָב"ם בְּמִצְוַה ל"ב בְּסִפְרֵי הַמִּצְוֹת אֵינוֹ יִכּוּל לְמַחֵל, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, צִיּוּנוֹ לְכַבֵּד זֶרַע אֶהְרֹן כו', וְנִשְׁיֵם מִדְּרַגְתָּם קוֹדֶמֶת, וְאֲפִילוּ יִמָּאֵנוּ לֹא נִשְׁמַע לָהֶם, שֶׁהַגְּדוּלָּה לֹאֵל יִתְעַלָּה וְכו' וְהוּא אָמַר 'וְקִדְשָׁתוֹ' וְכו'. וְלִשׁוֹן סִפְרֵי, 'וְקִדְשָׁתוֹ' בַּעַל כְּרַחוּ. לֹאמֵר, כִּי אֵינוֹ בְּבַחֲרִית הַכֹּהֵן. וְכֵן אָמְרוּ 'קְדוּשִׁים יִהְיוּ לְאֱלֹהֵיהֶם' - בַּעַל כְּרַחֵם, וְעִינֵן שֶׁם. וּבְפֶרֶק הַגִּיזְקִין מְשַׁמַּע דִּיכּוּל לְמַחֵל, כְּמוֹ שְׁכַתְבוּ הַפּוֹסְקִים. וְצִרִיךְ לֹאמֵר, דְּהֵתֵם לְעִינֵן חֲלוּקַת כְּבוֹד רָאוּי לְהַקְדִּים תִּלְמִיד חֶסֶם, דְּהוּי עֲשֵׂה דְכְבוֹד הַתּוֹרָה דְּעִדִּף, כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הַרְמָב"ם בְּפִירוּשׁ הַמִּשְׁנָה שֶׁם. אֲבָל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אֲסוּר לְהַרְמָב"ם. ז. זֶה לְשׁוֹן הַגְּהוּת מְרִדְכִי (גִּיטִין רִמּוֹ תַסֵּא), מַעֲשֵׂה בְּכֹהֵן שִׁיֻּצַּק מִיָּם עַל יְדֵי רַבִּינוּ תָם, וְהַקְשָׁה לוֹ תִלְמִיד, הָא שְׁנִינוּ בִירוּשָׁלַיִם, הַמְשַׁתְּמֵשׁ בְּכַהֲנָה מַעַל. וְהַשִּׁיב לוֹ, אֵין בָּהֶם קְדוּשָׁה בְּזִמְנֵן הַזֶּה, דְּקִיָּמָא לָן (בְּחִים יו, ב), בְּגִדֵּיהֶם עֲלֵיהֶם קְדוּשָׁה עֲלֵיהֶם, וְאִי לֹא לֹא. וְהַקְשָׁה, אֵם כֵּן כָּל מִינֵי קְדוּשָׁה לֹא לִיעֲבֹד לָהּ, וְשִׁתִּיק רַבִּינוּ תָם. וְהַשִּׁיב ה"ר

מאמרם ז"ל
למה נענש
שאל מפני
שקח על
כבודו.

וַעֲזָר אָמְרוּ ז' לְבַמִּסְכַּת יוֹמָא (כב, ב),
לְמָה נַעֲנֵשׁ שְׁאוּל, מִפְּנֵי שְׁמַחַל
עַל כְּבוֹדוֹ. וְקָשָׁה, אִיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן,
וְהָא בּוֹלִי עֲלָמָא מוֹדוֹ, דְּמִלְךָ שְׁמַחַל עַל
כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מְחוּל (כתובות יז, א), וְאִיךְ
שְׁאוּל שְׁתִּיחַה כָּל כֵּן חֲכָם, יַעֲשֶׂה נֶגֶד הַדִּין.
וַיֵּשׁ לוֹמַר, דְּסִבְרָא לִיָּה, שְׁנָה הַדִּין לֹא
נֶאֱמַר אֱלָא בְּמִלְכִים הַבָּאִים
מִיְּהוּדָה, שְׁמַתְחִלָּה הִבְרָר אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט

לְקִדְשֵׁת כְּתָר מַלְכוּת, וְהַקְדֹּשׁ כְּרוּךְ
הוּא חֵלֶק לְאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט מִכְּבוֹדוֹ
הַמְקֻדָּשׁ, וּמִשּׁוּם הֵכִי אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחַל
עַל כְּבוֹדוֹ. אֲבָל הַמַּלְכוּת שְׁתִּיחַה לוֹ
לְשְׁאוּל, שְׁלֹא הָיָה מְאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט, לֹא
הָיָה כָּל כֵּן חָמוּר, וְהָיָה סוֹבֵר שְׁיָכוֹל
לְמַחַל. אֲמָנָם, בְּזַה מַעֲנָה, שְׁהוֹאִיל שֶׁבִּחַר
בּוֹ הַקְדֹּשׁ כְּרוּךְ הוּא, אָף עַל פִּי שְׁלֹא
הָיָה אֱלָא מִפְּנֵי תַרְעֻמַּתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

סברת שאל שרק במלכי יהודה נאמר שאין כבודו מחול -
כי המלוכה הובררה לחלקם

וַעֲזָר אָמְרוּ רבוֹתֵינוּ ז' בַּגְמָרָא בְּמִסְכַּת
יוֹמָא (כב, ב), לְמָה נַעֲנֵשׁ שְׁאוּל - שְׁנַגְרָם לוֹ
לְחִטּוֹא בַּמַּעֲשֶׂה דַּאֲגַג שְׁמַחַמַת כֵּן נִיטְלָה
מִמֶּנּוּ הַמַּלְכוּת, מִפְּנֵי שְׁמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ.
וְקָשָׁה, אִיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן - שְׁמַחַל שְׁאוּל
עַל כְּבוֹדוֹ, וְהָא בּוֹלִי עֲלָמָא מוֹדוֹ דְּמִלְךָ
שְׁמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מְחוּל (כתובות יז,
א)^נ, וְאִיךְ שְׁאוּל שְׁתִּיחַה כָּל כֵּן חֲכָם, יַעֲשֶׂה
נֶגֶד הַדִּין.

וַיֵּשׁ לוֹמַר, דְּהָיָה כְּסִיבְרָא לִיָּה לְשְׁאוּל, שְׁנָה
הַדִּין - שֶׁהַמֶּלֶךְ שְׁמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ

מְחוּל, לֹא נֶאֱמַר אֱלָא בְּמִלְכִים הַבָּאִים
מִשְׁבֵּט יְהוּדָה, שְׁמַתְחִלָּה הִבְרָר אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט
לְקִדְשֵׁת כְּתָר מַלְכוּת - שְׁמַמְנוּ יִצְאוּ
הַמַּלְכִים, וְהַקְדֹּשׁ כְּרוּךְ הוּא חֵלֶק לְאוֹתוֹ
הַשֵּׁבֶט קְדוּשַׁת מַלְכוּת מִכְּבוֹדוֹ שֶׁל מַלְכוּתוֹ
הַמְקֻדָּשׁ^נ, וּמִשּׁוּם הֵכִי אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחַל עַל
כְּבוֹדוֹ. אֲבָל הַמַּלְכוּת שְׁתִּיחַה לוֹ לְשְׁאוּל, שְׁלֹא
הָיָה מְאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט - שֵׁבֶט יְהוּדָה אֵלָא
מִשְׁבֵּט בְּנִימִין, לֹא הָיָה קְדוּשָׁתוֹ כָּל כֵּן
חָמוּר, וְלִכְּנָן הָיָה סוֹבֵר שְׁיָכוֹל לְמַחַל עֲלֵיהָ.
אֲמָנָם, בְּזַה מַעֲנָה שְׁאוּל, שְׁהוֹאִיל שֶׁבִּחַר בּוֹ
הַקְדֹּשׁ כְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל,
אִזִּי אָף עַל פִּי שְׁלֹא הָיָה בַּחֲרִירָה זוֹ, אֱלָא מִפְּנֵי
תַרְעֻמַּתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל - שֶׁהֵם בִּיקְשׁוּ לְהַמְלִיךְ

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

א' י, כז) 'ובני בליעל אמרו מה ישענו זה ויבזהו ולא
הביאו לו מנחה ויהי כמחריש וכתבי ויעל נחש
העמוני ויחן על יבש גלעד' וגו'. ופירש רש"י, 'נענש
שאוול' לבוא לידי דבר שעליו ניטל ממנו מלכות.
'מפני' שמתחילת מלכותו 'מחל על כבודו', וגילה על
עצמו שאינו כדאי למלוך. יא. לשון הגמרא,
והא אמר רב אשי, אפילו למאן דאמר נשיא שמחל
על כבודו כבודו מחול, מלך שמחל על כבודו אין
כבודו מחול, דאמר מר (דברים יז, טו) 'שום תשים
עליך מלך', שתהא אימתו עליך וכו'. יב. על
פי לשון הגמרא (ברכות נח, א), הרואה מלכי ישראל
אומר, ברוך שחלק מכבודו ליראיו. וראה בדברי רבינו
(פרשת בראשית אות ג) וזה לשונו, דבפרק ט' דברכות
אמרינן, הרואה מלכי ישראל צריך לברך ברוך שחלק
מכבודו ליראיו, שאף הקדוש ברוך הוא נותן למלך
דבר משלו, ומחלקו נותן לו הכבוד.

מלכות בנו, על כן ודאי יכול למחול, עד כאן. ואם
כן, לפי מה שכתוב במסכת זבחים, דפליגי שם אם
כתר כהונה לשבט המקודש זו היא כן ראוי ומוחזק
להם לעולם או לא, כי אם לא היה חטא עגל שנפסלו
הבכורים, לא היה כלל קדושת כתר כהונה לשבט זה,
וודאי שגם בזה נפקא מינה אם יכולים למחול על
קדושתם ורשאי להשתמש בקדושה זו, או לא, שאם
קדושתם הוא קדושה מעולם, שכן הבדיל מיד שבט
לוי לקדושת כתר כהונה, וכן שבט יהודה לקדושת
כתר מלכות, לכן אינם יכולים למחול קדושתן. וראה
בדברי רבינו לעיל (פרשת במדבר אות ה), שהביא
סתירה בענין זה אם הלויים נתקדשו רק מחמת
שהבכורות חטאו בעגל, או שמא כבר מתחילתם
נתקדשו. ועיי"ש מה שכתב ביישוב הסתירה.
י. לשון הגמרא, אמר רב יהודה אמר רב, מפני מה
נענש שאול, מפני שמחל על כבודו, שנאמר (שמואל

הַמְלָכוֹת, וּכְשֹׁכָה דָּוִד בַּמְלָכוֹת, זָכָה לוֹ
וּלְדוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, דְּכָתִיב
(תהלים פט, לו) 'זָרְעוּ לְעוֹלָם יְהוָה', בֵּין יֵהיוּ
רְאוּיִים בֵּין לֹא יֵהיוּ רְאוּיִים.

וּמַעֲתָהּ, אָמַר קָרַח, אִם לִקְחַת אֶתְּהָ
מְלָכוֹת, דִּהְיִנוּ בְּלִקְיָהָ וְלֹא
בְּכִירָהּ, מִפְּנֵי שְׂאִין אֶתְּהָ מִשְׁבֵּט יְהוּדָה,
וּבְנִיךָ אִם לֹא יִזְכּוּ לֹא יִירָשׁוּ גְדֻלָּתָהּ, לֹא
הָיָה לָךְ לִבְרֹר לְאַחִיךָ הַכֹּהֵנָה, שִׁיְהִיָּה

עִם כָּל זֶה, הָיָה לוֹ לִנְהַג נְשִׂאוֹתוֹ
בְּרָמִים, בְּדֵי לְקַיֵּם 'שׁוֹם תִּשִּׁים עָלֶיךָ
מֶלֶךְ' (דברים יז, טו), שֶׁתִּהְיֶה אִימָתוֹ עָלֶיךָ
(כתובות יז, א).

וְנִמְצִינוּ לְמִדִּים, שִׁישׁ סִבְרָא,
שֶׁהַמְלָכוֹת בִּשְׁהוּא חוּץ
מִשְׁבֵּטוֹ שֶׁל יְהוּדָה, אֵינוֹ כָּל כָּךְ חֲמוּר.
אֲבָל הַמְלָכוֹת שֶׁל שְׁבֵט יְהוּדָה וּמַלְכֵי
בֵּית דָּוִד, הִבְרִירוּ מִתַּחֲלָה לְקַדְּשָׁת

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

יֵהיוּ רְאוּיִים לַמַּעֲלָה זֶה, וּבֵין אִם לֹא יֵהיוּ
רְאוּיִים לָהּ.¹

קורח סבר שקדושת הכהנים היא כמלכותו של משה
שאֵינָה אִמּוּרָה לְהִיּוֹת קְדוּשָׁה נִצְחִית

וּמַעֲתָהּ יִבּוּאֵר לִפִּי זֶה דִּיּוּק הַלְשׁוֹן מֵהַ
שֶׁאָמַר קָרַח לְמֹשֶׁה, אִם 'לְקִיחָהּ' אֶתְּהָ
מְלָכוֹת, שֶׁהִדְגִּישׁ אֶת עֲנִין 'לְקִיחָהּ' הַמְלָכוֹת
כְּלִפִּי מֹשֶׁה רִבִּינוּ, דִּהְיִנוּ שֶׁאֵתָה לִקְחַת אֶת
הַמְּלוּכָה בְּ'לְקִיחָהּ' בְּזִכּוֹת מַעֲלַתְךָ וְלֹא
בְּכִירָהּ מֵאִזּוֹ וּמִקֵּדָם, מִפְּנֵי שְׂאִין אֶתְּהָ
מִשְׁבֵּט יְהוּדָה שֶׁלָּהּ הוּבְרָרָה הַמְּלוּכָת,
אִלָּא הֵינָךְ מִשְׁבֵּט לוי, וְעַל כֵּן בְּנִיךָ אִם
לֹא יִזְכּוּ - לֹא יֵהיוּ רְאוּיִים לְמַלְאוֹת אֶת
מְקוֹמְךָ, לֹא יִירָשׁוּ אֶת גְּדֻלָּתְךָ, וְלֹא הָיָה לָךְ
'לְבִרְרִי' לְאַחִיךָ אֶת הַכֹּהֵנָה, פִּירוּשׁ, שִׁיְהִיָּה

עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ", וְלֹא מִשׁוֹם שֶׁהוּבְרָרָה מְלָכוֹתוֹ
מִתַּחֲלִילָה, עִם כָּל זֶה, הָיָה לוֹ לִנְהַג נְשִׂאוֹתוֹ
בְּרָמִים" - שֶׁלֹּא לְמַחֲוֹל עֲלֶיהָ, בְּדֵי לְקַיֵּם אֶת
הַפְּסוּק (דברים יז, טו) 'שׁוֹם תִּשִּׁים עָלֶיךָ מֶלֶךְ'²,
וּדְרָשׁוּ בַּגִּמְרָא (כתובות יז, א), שֶׁתִּהְיֶה אִימָתוֹ
שֶׁל הַמֶּלֶךְ עָלֶיךָ, וְלֹא הָיָה לוֹ לְמַחֲוֹל עַל
כְּבוֹדוֹ. וְעַל טַעֲמוֹת זֶה נִעֲנַשׁ.³

וְנִמְצִינוּ לְמִדִּים, שִׁישׁ סִבְרָא לּוֹמַר, כְּמוֹ
שֶׁסִּבֵּר שְׂאוֹל הַמֶּלֶךְ שֶׁהַמְּלָכוֹת בִּשְׁהוּא נִיתָן
לְשִׁבֵּט אַחֵר חוּץ מִשְׁבֵּטוֹ שֶׁל יְהוּדָה, אֵינוֹ כָּל
כָּךְ חֲמוּר. אֲבָל הַמְּלָכוֹת שֶׁל שְׁבֵט יְהוּדָה
וּמַלְכֵי בֵּית דָּוִד, הִבְרִירוּ מִתַּחֲלָה לְקַדְּשָׁת
הַמְּלָכוֹת, וּכְשֹׁכָה דָּוִד בַּמְּלָכוֹת, זָכָה בָּהּ לוֹ
וּלְדוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, וְכֵן דְּכָתִיב
(תהלים פט, לו) 'זָרְעוּ לְעוֹלָם יְהוָה', בֵּין אִם

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

יָכוֹל הַמֶּלֶךְ לְמַחֲוֹל, וּלְמֵאֵן דָּאִמַּר שְׁמִצּוֹת מִנּוּי מֶלֶךְ
בֶּאֱרַךְ מַחֲמַת תְּרֻעוֹמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָכוֹל לְמַחֲוֹל, וְאִילוּ
רִבִּינוּ מִבְּאֵר אֶת סִבְרַת שְׂאוֹל שְׁחִילָק בֵּין מַלְכֵי שְׁבֵט
יְהוּדָה שֶׁהֵם עֵיקַר הַמְּלוּכָה וְאֵינֶם יְכוּלִּים לְמַחֲוֹל עַל
כְּבוֹדָם, לְמַלְכֵי שְׁבֵט בְּנִימִין שִׁיכּוּלִים לְמַחֲוֹל.
יִז. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'זָרְעוּ לְעוֹלָם יְהוָה וְכִסְאוֹ כְּשִׁמְשׁ
נִגְדִי'. יֵח. לְעִיל כֹּתֵב רִבִּינוּ שֶׁהַמְּלוּכָה הִיא עֲנִין
'לְקִיחָהּ' וְרַק הֶרָאוּ לְמַלּוּכָה יָכוֹל לְמַלּוֹךְ, וְכֵן מִבְּאֵר
רִבִּינוּ בְּאוֹפֶן כְּלָלִי עַל שְׁבֵט יְהוּדָה שֶׁהֵם הוּבְרָרוּ
לְמַלְכוֹת אֵף אִם לֹא יֵהיָה מִי מֵהֶם רְאוּיִ לְמַלְכוֹת, וְאֵין
זֶה סִתְרִיה לְדִבְרֵינוּ לְעִיל, כִּי עֲדִיין הַמְּלוּכָה הוּא עֲנִין
שֶׁל 'לְקִיחָהּ', וּבֵין כָּל שְׁבֵט יְהוּדָה יִבְחָרוּ אֶת מִי
שֶׁרְאוּי לְמַלּוּכָה, וּבֵין בֶּן מֶלֶךְ אִם לֹא יֵהיָה רְאוּי לֹא
יִבְחָר לְמַלּוּכָה.

יג. כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשִׁמְעוֹן הַנְּבִיא (שְׁמוּאֵל
א' ח, ה) 'הִנֵּה אֶתָּה זִקְנֶת וּבְנִיךָ לֹא הִלְכוּ בְּדִרְכֶּיךָ עִתָּה
שִׁמְעָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשִׁפְטָנוּ כָּכָל הַגּוֹיִם'.
יד. מִלְשׁוֹן הַגִּמְרָא (כתובות קג, ב), אָמַר לֵהֵן רַבִּי
לְבָנִי בִשְׁעַת פְּטִירָתוֹ, לְבָנִי גְדוֹל אֲנִי צָרִיךְ, נִכְסֵי רַבִּין
גַּמְלִיאֵל אֲצִלוּ, וּמִסֵּר לוֹ סִדְרֵי נְשִׂאוֹת, אָמַר לוֹ, בְּנִי,
נִהְיָ נְשִׂאוֹתֶיךָ בְּרָמִים, זְרוּק מֵרָח בְּתַלְמִידִים.
טו. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'שׁוֹם תִּשִּׁים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחָר
ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקְרֵב אֲחִיךָ תִּשִּׁים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תִּיכַל
לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נִכְרִי אֲשֶׁר לֹא אֲחִיךָ הוּא'.
טז. מִהֲלָךְ זֶה הוּא עַל דֶּרֶךְ מֵה שֶׁכָּתֵב בְּכָבוֹד חֲכָמִים
לְחַלֵּק בְּעֵינֵי כָהֵן וּמֶלֶךְ, אוֹלָם רִבִּינוּ קִצַּת שִׁינָה
מִדְּבָרֵינוּ [דְּבָרֵינוּ בְּמִלּוּאָם הוּבָאָה בְּהַעֲרָה לְעִיל בְּסִמּוּךְ]
שֶׁהוּא מַחֲלֵק שְׁלֵמָאן דָּאִמַּר שְׁמִצּוֹה לְמִנּוֹת מֶלֶךְ אֵין

(סנהדרין קי, א), ובמדרש (במד"ר יח, ד), וכן פרש הרב עובדיה מפרטנורא בפרק קמא דאבות (מ"ה), על תהיה דאל תרבה שיחה עם האשה. ולפי זה, שקדשת שבט לוי באה בשביל הבכורות, אינה קדשה כל כך חמורה, להיות ירשה בלי הפסק, וזהו אם לקחת וכו' לא היה לה לברר וכו', דוקא 'לברר'.

זרע שמשון המבואר

בגמרא בפרק ח"ק (סנהדרין קי, א)², ובמדרש (במד"ר יח, ד)³, וכן פרש הרב עובדיה מפרטנורא בפרק קמא דאבות (מ"ה), על תהיה - על המשנה, דאל תרבה שיחה עם האשה⁴. ומדבר זה הוכיח קורח שאם באו כפרה עליהם, הרי זה סימן שכל קדושת שבט הלוי לא הובררה לכך מתחילה, אלא רק תחת הבכורות, ולפי זה, שקדשת שבט לוי באה בשביל הבכורות, אינה קדשה כל כך חמורה, כדי להיות ירשה לכל זרעם בלי הפסק. וזהו מה שאמר קורח למשה, אם תקחת אתה מלוכה בדרך קנין שתלוי בזכויותיך, ויש לה הפסק, לא היה לה לברר לאחר כהונה, ונקט בלשונו דוקא 'לברר',

אחיד נברר לכהנה, שנה מורה שגבנו יהיו לעולם כהנים, בין יזכו בין לא יזכו, ושהשבט לוי נבחר מתחלתו לקדשת כהנה, וזה אינו לפי סברתו של קרח. שהרי עקר מחלקת קרח לא היה, אלא מפני שמשנה גלח לקרח, שהיה לוי, את כל שערו, והניף אותו תנופה, לפי שבאו בפרה על הבכורות, בדאיתא בחלק

אחיד נברר לכהנה, שנה מורה שגבנו יהיו לעולם כהנים, בין אם יזכו - יהיו ראויים, ובין אם לא יזכו, ומשום שהשבט לוי נבחר מתחלתו לקדשת כהנה, וזה אינו לפי סברתו של קרח, שסבר, שקדושת הכהונה, באה רק משום שהבכורות נפסלו מחמת חטא העגל, ולכן קדושת שבט לוי והכהונה אינה אמורה להיות קדושה נצחית.

קורח נחלק משום שעשו לו תגלחת ותנופה לכפר על הבכורות והראיה, שהרי עקר המחלקת של קרח, לא היה אלא מפני שמשנה גלח לקרח, שהיה לוי, את כל שערו, והניף אותו תנופה, ועשה כן לפי שבאו בפרה על הבכורות⁵, בדאיתא

ציונים ומקורות

לגדולתו וכבודו, לכן אמר גם הוא 'תמות נפשי עם פלשתים', כלומר, אגזוז גם אני עמהם את שערי עכשיו, כדי להפסיד את דעתם]. כא. לשון המדרש, כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה (במדבר טז, ח-ט) 'קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת אותם וכה תעשה להם לטהרם וגו' והעבירו תער על כל בשרם, מיד עשה כן לקורח, התחיל לחזור על ישראל, לא היו מכירין אותו, אמרו לו, מי עשה לך כן. אמר להם, משה עשה בי, ולא עוד, אלא נטלני בידי ורגלי והיו מניפין אותי, ואומר לי הרי אתה טהור. כב. לשון המשנה, יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר, יהי ביתך פתוח לרוחה, ויהיו עניים בני ביתך, ואל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו, קל וחומר באשת חברו, מכאן אמרו חכמים, כל זמן שאדם מרבה שיחה עם האשה, גורם רעה לעצמו, ובוטל מדברי תורה, וסופו יורש גיהנום. וזה לשון הרע"ב, מצאתי כתוב, כשאדם מספר לאשתו קורותיו,

יפ. זה לשון רש"י (במדבר ח, ז), 'והעבירו תער'. מצאתי בדברי רבי משה הדרשן, לפי שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו עבודה זרה, והיא קרויה זבחי מתים, והמצורע קרוי מת, הזקיקם תגלחת כמצורעים. ועוד כתב רש"י (שם פסוק יא), 'והניף את הלויים תנופה', כדרך שאשם מצורע טעון תנופה חי. ב. לשון הגמרא, איתתיה דקורח אמרה ליה, חזי מאי קעביד משה וכו', ועוד דגייז ליה למזיכו, ומיטלל לכו כי כופתא, עינא יאה במזיכו. אמר לה, הא איהו נמי קא עביד. אמרה ליה, כיון דכולהו רבוחא דידיה, אמר איהו נמי 'תמות נפשי עם פלשתים' (שופטים טז, ל) [נאשתו של קורח אמרה לו לקורח, ראה מה משה עושה וכו', ועוד דבר הוא עושה לכם, שהוא גוזז את כל שערכם, והוא משחק בכם ואתם חשובים עליו כגלל, נתן עיניו בשערכם שלא יהיה בכם בעל צורה כמותו. אמר לה קורח, והרי גם משה עצמו גילח את כל שערו. אמרה לו, כיון שכל זה אתם עושים

מֵאֲמָרִים ז"ל
'וַיֵּצֵא פֶּרַח',
רָמְזוּ לַפְּרָחִי
קֶהֱנָה.

וּבָזָה יוֹבֵן פְּרוֹשׁ מִדְּרֹשׁ תְּמוּהָה, הוֹבָא בְּזֶרַע בְּרֹד חֶלֶק ב' בְּפֶרֶשָׁה זו
(ד"ה ובגמרא דפרק חלק), 'וַיֵּצֵא פֶּרַח' (במדבר יו, כג), רָמְזוּ לַפְּרָחִי קֶהֱנָה בְּנֵי אֶהֱרֹן, 'וַיֵּצֵא צִיץ' (שם), זֶה אֶהֱרֹן וְכו', עכ"ל. וְהִקְשִׁי'א מְבֹאֶרֶת, לָמָּה הַקְּדִים רָמְזוּ בְּנֵיו לְרָמְזוֹ אֶהֱרֹן. אֲלֵא לָפִי שְׁמַחְלָקְתוֹ שֶׁל קֶרַח לֹא הָיָה אֲלֵא מִחֲמַת שֶׁנִּבְרַר אֶהֱרֹן לְקִדְשֵׁת עוֹלָם, דְּהֵינּוּ שֶׁבְּנָיו יִהְיוּ לְעוֹלָם קְדוֹשִׁים

כְּמוֹתוֹ, מִשּׁוּם הֵכִי מֵצֵא מָקוֹם לוֹמַר לְמִשְׁהָ, שֶׁהַדְּבָרִים אֵלּוּ לֹא אָמְרָם לוֹ הַמָּקוֹם, אֲלֵא שְׁמַלְבּוֹ בְּדָה אוֹתָם.
וּבָזָה יוֹבֵן שְׁפִיר מַה שְּׂרָאִינוּ, שְׁתַּכְּף אַחֲרַי מִיתַת קֶרַח, צוּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁתַּמְחָתוֹת שְׁלָהֶם יַעֲשׂוּ מֵהֶם צַפּוּי לְמוֹצָח, 'כִּי הִקְרִיבֶם לִפְנֵי ה' וַיִּקְדָּשׁוּ וְכו' (שם פסוק ג). וְצָרִיךְ טַעַם, לָמָּה עָשָׂה זֶה הָאוֹת דּוֹקָא בְּמַחְתּוֹת,

פסוק
'וַיִּקְדָּשׁוּ'
צפוי
למוצח.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֶר

דהיינו ברירה נצחית לדורי דורות, שאינה תלויה בזכויות²².

קדימת בני אהרן ברמז הפסוק
להורות שגם בזה בחר הקב"ה

אהרן עצמו, ומשום הֵכִי מֵצֵא מָקוֹם לוֹמַר לְמִשְׁהָ, שֶׁהַדְּבָרִים אֵלּוּ - שתהיה הכהונה קדושת עולם לֹא אָמְרָם לוֹ הַמָּקוֹם, אֲלֵא שְׁמַלְבּוֹ בְּדָה אוֹתָם. ולכן הפסוק 'וַיֵּצֵא פֶּרַח וַיֵּצֵא צִיץ' שבא להורות על בחירתו של אהרן, רמז תחילה על בני אהרן, כדי ללמד שגם מה שקדושת אהרן תימשך לכל דורותיו, לא בדה זאת משה מעצמו, אלא אמר זאת מפי הקב"ה.

צפוי למוצח, ללמד שהכהונה היא כמו הכלים
ויש בה מעילה

וּבָזָה יוֹבֵן שְׁפִיר מַה שְּׂרָאִינוּ בַּפְּסוּק, שְׁתַּכְּף אַחֲרַי מִיתַת קֶרַח, צוּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁתַּמְחָתוֹת שְׁלָהֶם - של עדת קורח שהביאו אותם עם הקטורת, יַעֲשׂוּ מֵהֶם צַפּוּי לְמוֹצָח, 'כִּי הִקְרִיבֶם לִפְנֵי ה' וַיִּקְדָּשׁוּ וְיִהְיוּ לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל' (שם פסוק ג). וְצָרִיךְ טַעַם, לָמָּה עָשָׂה הַקְּב"ה שִׁיחִיהָ זֶה הָאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל דּוֹקָא בְּמַחְתּוֹת, וְלָמָּה

וּבָזָה - שהתבאר כי טענת קורח היתה על מה שזכה אהרן בכהונה לדורות אחריו אף כשאינם ראויים, יוֹבֵן פְּרוֹשׁ מִדְּרֹשׁ תְּמוּהָה, הוֹבָא בְּזֶרַע בְּרֹד חֶלֶק ב' בְּפֶרֶשָׁה זו (ד"ה ובגמרא דפרק חלק), מה שנאמר על מטה אהרן אחר שחלק קורח עליו (במדבר יו, כג) 'וַיֵּצֵא פֶּרַח' וְכו'²³ זֶה רָמְזוּ לַפְּרָחִי קֶהֱנָה הֵם בְּנֵי אֶהֱרֹן, ומה שהמשיך לומר (שם) 'וַיֵּצֵא צִיץ', זֶה רָמְזוּ לְאֶהֱרֹן וְכו', עכ"ל. וְהִקְשִׁי'א מְבֹאֶרֶת, לָמָּה הַקְּדִים הַפְּסוּק רָמְזוּ בְּנֵיו קוֹדֶם לְרָמְזוֹ אֶהֱרֹן עַצְמוֹ. אֲלֵא, לָפִי שְׁמַחְלָקְתוֹ שֶׁל קֶרַח לֹא הָיָה אֲלֵא מִחֲמַת שֶׁנִּבְרַר אֶהֱרֹן לְקִדְשֵׁת עוֹלָם, דְּהֵינּוּ שֶׁבְּנָיו יִהְיוּ לְעוֹלָם קְדוֹשִׁים כְּמוֹתוֹ - אף אם אינם ראויים לכך, ולא שנחלק על בחירת

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

מכל מקום ענין הכהונה שהולכת לדורות אין לה שייכות בזה. כד. לשון הפסוק, וַיִּהְיֶה מִמְּחֻרָת וַיָּבֵא מִשָּׁה אֶל אֶהֱל הַעֲדוֹת וְהִנֵּה פֶּרַח מִטֵּה אֶהֱרֹן לְבִית לְוִי וַיֵּצֵא פֶּרַח וַיֵּצֵא צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים. כה. לשון הורע ברך, ואיתא במדרש, 'וַיֵּצֵא פֶּרַח', רמז לפרחי כהונה בני אהרן, וַיֵּצֵא צִיץ' זֶה אֶהֱרֹן, עֵינַי בַּסֵּפֶר תּוֹלְדוֹת יִצְחָק. ולכאורה קשה, למה הקדים לרמז על בניו. כו. לשון הפסוק, 'אֶת מַחְתּוֹת הַחֹשָׁאִים הָאֵלֶּה בִּנְפֻשָׁתָם יַעֲשׂוּ אוֹתָם רִקְעֵי פָחִים צַפּוּי לְמוֹצָח כִּי הִקְרִיבֶם לִפְנֵי ה' וַיִּקְדָּשׁוּ וְיִהְיוּ לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל'.

כך וכך אירע לי עם פלוני, היא מלמדתו לאחר ריב, כגון קורח שסיפר לאשתו מה שעשה משה שהניף את הלויים תנופה, והביאתו בדבריה לידי מחלוקת. כג. וצריך לומר, כי אף קורח טעה בזה, כי באמת הכהונה הובררה לחלקו של אהרן, אלא שהקב"ה ציוה שבעת חינוכם יהיו גם כפרה על הבכורות, אבל לא ללמוד מזה שקדושתם של הלויים באה רק מחמת שנפסלו הבכורות, ואף שהכבוד חכמים הנ"ל תולה את המחלוקת אם כהן יכול למחול על כבודו באם הכהנים נכנסו לעבודה מחמת חטא הבכורים או לא,

הַכֹּהֲנִים קָדָשׁ, וַיֵּשׁ בָּהֶם מַעֲלָה. וְזֶה אוֹת, כִּי נִבְחָרוּ מִתַּחֲלָה אֵף בְּלֹא חֲטָא הֶעֱגֵל. וְהַמַּחֲתוֹת שֶׁהֵם הַכֹּהֲנִים, יִהְיוּ צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ, לְהַעֲדִיר עַל הַכֹּהֵן הַעוֹבֵד בַּמִּזְבֵּחַ, שֶׁקִּדְּשָׁתוֹ קֹדֶשֶׁת עוֹלָם.

וְדוֹקָא בַּמִּזְבֵּחַ. וְעוֹד, אֲמַאי בְּתַרְעֻמַּת זֶה רָצָה לַעֲשׂוֹת לוֹ אוֹת, מַה שָּׂאִין בֶּן בְּכֻמָּה שָׁאָר תַּרְעוּמוֹת. אֵלָּא וְדַאי, בְּדִי לְרַמּוֹ לָהֶם, שֶׁהַכֹּהֵנָה הוּא כָמוֹ הַכֹּהֲנִים, כָּמוֹ שֶׁהַכֹּהֲנִים קָדָשׁ, וַיֵּשׁ בָּהֶם מַעֲלָה, אֵף

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְּאֵר

אוֹת כִּי נִבְחָרוּ לַכֹּךְ מִתַּחֲלָה לַקְדוּשָׁה זוֹ אֵף בְּלֹא חֲטָא הֶעֱגֵל שֶׁאֵז נִפְסְלוּ הַבְּכוֹרוֹת, וְעַל כֵּן קְדוּשָׁתָם קְדוּשַׁת עוֹלָם לְזֶרַעם אַחֲרֵיהֶם. וְהַמַּחֲתוֹת, שֶׁהֵם הַכֹּהֲנִים, יִהְיוּ נַעֲשִׂים צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ, כְּדִי לְהַעֲדִיר עַל הַכֹּהֵן הַעוֹבֵד בַּמִּזְבֵּחַ בְּמִשַּׁח הַדּוֹרוֹת, שֶׁקִּדְּשָׁתוֹ קֹדֶשֶׁת עוֹלָם לְדוֹרוֹת אַחֲרָיו אֵף אִם אֵין רַאווִיִּים לַכֹּךְ, וְשֶׁלֹּא כְּטַעֲנָתוֹ שֶׁל קוֹרַח, וּבִשְׁבִיל זֶה רַק עַל תַּרְעוּמַת זוֹ צִיּוּה הַקַּב"ה לַעֲשׂוֹת זִכְרוֹן¹⁷.

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

שְׁהוֹקֶשָׁה קְדוּשָׁתוֹ לַקְדוּשַׁת הַכֹּהֲנִים, וַיֵּשׁ מַחֲלֻקַּת הָאָם יִכּוֹל הַכֹּהֵן לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ, וְדַבֵּר זֶה תְּלוּי הָאָם קְדוּשַׁת הַכֹּהֲנִים הִיטָה מִתַּחֲלָה שֶׁאֵז חֲמוּרָה וַאֲנִינוּ יִכּוֹל לִמְחֹל עֲלֶיהָ, אוֹ שֶׁקְּבִלּוֹה תַּחַת הַבְּכוֹרוֹת וַיִּכּוֹל הוּא לִמְחֹל. ג. הַמְדַּרְשׁ דִּרְשׁ בַּפְּסוּק 'וַיּוֹצֵא פֶּרֶח' - עַל בְּנֵי אֶהֱרֹן, 'וַיִּצֵּץ צִיִּץ' - עַל אֶהֱרֹן, וְהַקִּדִּים לְדְרוּשׁ עַל בְּנֵי אֶהֱרֹן, מִשּׁוּם שֶׁעַל זֶה הִיטָה עֵינֵי מַחֲלֻקַּת קוֹרַח. ד. הַטַּעַם שֶׁצִּיּוּה ה' לַעֲשׂוֹת מִהַמַּחֲתוֹת צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ, כְּדִי שִׁיְהִיָּה אוֹת עַל קְדוּשַׁת הַכֹּהֲנִים הַעוֹבְדִים עַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁקְדוּשָׁתָם חֲמוּרָה וְהוֹקֶשָׁה לְכֹלָם, וְכֹל זֶה הוּא מִשּׁוּם שֶׁנִּבְחָרוּ מִתַּחֲלָה לַכֹּךְ.

בז. **תְּמַצִּית הַדְּרוּשׁ:** א. טַעֲנַת קוֹרַח הִיטָה, שְׁמִשָּׁה 'לִקְח' אֶת הַמְּלֻכָּה, כְּלוּמֹר, שֶׁקִּיבִלָה מִחֲמַת מַעֲלָתוֹ אֵךְ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִיָּה מִשְׁבֵּט יְהוּדָה לֹא הִיטָה הַמְּלֻכּוֹת אֲצִלּוֹ נִצְחִי לְזֶרַעוֹ אַחֲרָיו, וַאֲנִינוּ אֶת הַכֹּהֲנוּה 'בְּרַר' לֹאֲהֲרֹן וְהִיָּינוּ שֶׁהִיא מִתְּנָה נִצְחִית לְזֶרַעוֹ אֵף אִם לֹא יִהְיוּ רַאווִיִּים לַכֹּךְ. וּסְבֵר קוֹרַח, שֶׁשִּׁבֵּט הַכֹּהֲנוּה נִבְחָרוּ לַקְדוּשָׁתָם רַק מִשּׁוּם שֶׁהַבְּכוֹרוֹת חֲטָאוּ בַּעֲגֵל, וְלֹא שֶׁנִּבְחָרוּ מִתּוֹךְ כָּל יִשְׂרָאֵל לַכֹּךְ מִתַּחֲלָה, וְהִרְאִיָּה, שֶׁטַעֲנַן עַל מַה שֶׁנִּלְחָחוּ וְהִנִּיפּוּ אוֹתוֹ בִּשְׁבִיל לְכַפֵּר עַל הַבְּכוֹרוֹת. וְאִם כֵּן, אֵין הַכֹּהֲנוּה רַאווִיָּה לְהִיּוֹת בַּחֲרִירָה נִצְחִית. ב. מִן הַדִּין אֲסוּר לַהֲשַׁתֵּם בְּכֹהֵן מִפְּנֵי

